

fuziniar

Leto XXVI

Ravne na Koroškem, 14. septembra 1989

Št. 9

KAJ PRINAŠA REORGANIZACIJA

Bolj kot formalna uskladitev z Zakonom o podjetjih, ki je nadomestil Zakon o združenem delu, so pomembne vsebinske rešitve, ki jih nova zakonodaja prinaša. V teh razmišljanjih želim izpostaviti nekatera vprašanja, ki so v dosedanji fazi razprav o reorganizaciji Železarne Ravne sprožila največ polemike.

Prvo in osnovno vprašanje se glasi: KAJ ŽELEZARNA RAVNE JE? Odgovor na to vprašanje razrešuje dileme, ki jih Zakon o podjetjih postavlja, ko zahteva razrešitev relacije tozd - DO - SOZD. To je osnovno vsebinsko vprašanje, katerega odgovor potegne za sabo vse posledice tako z vidika upravljanja, kot z vidika poslovnega rizika in odgovornosti za rezultat.

Odgovor na to vprašanje smo v poslovnem odboru poskušali strniti z naslednjimi besedami: Železarna Ravne se bo organizirala kot **samostojen poslovni subjekt**. Statusno in organizacijsko mora ostati odprta za vsa kvalitetna sovlaganja na podlagi poslovnih interesov.

Železarna Ravne (predvsem velja to za »ravenski del«) je v preteklosti negovala filozofijo skupnega razvoja in socialne varnosti, kar jo je oblikovalo kot eno rizično skupnost. Na tej podlagi so določeni instrumenti v pomembni meri oblikovali enotno kulturo organizacije. Tega ni primerno razbijati.

Takšen odgovor pomeni seveda to, da še naprej želimo imeti v svojih rokah tako pristojnosti kot

tudi odgovornost za rezultat poslovanja in posledice, ki iz rezultata izhajajo.

Drugo takšno vprašanje bi lahko prevedli v: Ali je SaS o združitvi v DO močnejši akt od družabniške pogodbe? S tem vprašanjem želim ponazoriti razpravo o statusu dislociranih tozdov. Nedvoumno je, da so le-ti poleg imagea Železarne Ravne razvijali tudi svoj image, da so razvijali tudi svojo organizacijo dela. Poslovno povezanost, ki je nastala, je treba obdržati, medsebojno vez pa zgraditi na podlagi kapitala. Prizadevamo si, da po možnosti nove zakonodaje zgradimo partnerske družbe. Pri tem pa stojimo na stališču, da lahko družabniška pogodba prej razreši vsebinske probleme (razvojni program, naročila, investicije) kot SaS o združitvi v DO.

Prvo in drugo vprašanje posredno odgovarjata tudi na vprašanje, kaj pa povezovanje v večje sisteme. Širši sistemi lahko imajo integrativen značaj, vendar ne prevzemajo niti pristojnosti niti odgovornosti, ki jo nosi poslovni subjekt Železarne Ravne.

Tretje vprašanje, ki preveva Železarno Ravne, pa je: kako bomo organizacijsko strukturirani? Izhodiščni odgovor izhaja iz opredelitve, da bo železarna eno podjetje. Torej bodo znotraj podjetja organizirani deli podjetja. Ti deli podjetja pa bodo imeli glede na današnje stanje vsebinsko drugačen položaj. Poslovne enote se bodo skušale organizirati čim bližje podjetju in se na ta način

že pripraviti ali na možnosti sovlaganja ali pa na možnost preobrazbe v podjetje. Skupne službe pa bodo postale stroškovne enote podjetja s težnjo minimalne centralizacije in maksimalne racionalizacije. Takšna izhodišča seveda pomenijo, da bomo v Železarni Ravne skrčili glavno dejavnost, glavne in stranske dejavnosti današnjih tozdov skupnega pomena pa bodo poslovale po principu stroškov in ne lastnega rezultata.

Te filozofije pa očitno nismo pripravljeno vzeti zares, saj si v razpra-

vah večinoma prizadevamo za »status quo«. Dokazujemo, kako centralnih služb ni mogoče decentralizirati, kako zakoni zahtevajo, da je polovica podjetja neposredno podrejena poslovnemu odboru, poslovne enote označujemo kot obrat in podobno. To stanje bomo morali premagati, saj drugače zanikujemo izhodišče o enem podjetju in o skupni pripravljenosti prevzema rizi-ka poslovanja. Znanje za to imamo, kaj pa voljo?

Brane Žerdoner, dipl. soc.

IZ VSEBINE

● Julij ni bil dober ● Kaj koga žuli ● Oskrba z energijo v juliju ● Ravnatelj o izgubi ● Napredovanje in razvoj zaposlenih ● Poletne novosti v besedi in sliki ● Podjetništvo v socializmu - kapitalizem? ● Kako hočejo živeti Evropejci ● Možnosti prestrukturiranja Železarne Ravne v novi organizacijski shemi ● Kaj smemo vedeti o niklju ● Ko umre človek ● Biti prvošolec ni lahko ● Forma viva Ravne '89 ● Turizem smo ljudje ● Rekreacija in šport ● Kadrovska gibanja ● Imena mesecev ● Za šalo in zares

IZ DELA SINDIKATA

KDAJ VOLK SIT IN KOZA CELA?

Čeprav sta se protestu zaradi neupravičenega povišanja prispevnih stopenj v občini Ravne pridružila tudi poslovodni odbor in delavski svet železarne, bo v anale akcija vendarle zapisana kot akcija sindikata, saj jo je le-ta sprožil. Danes, ko si sindikat išče svoje mesto v družbi, to ni nepomembno.

Kljub temu pa si fabriški sindikat te akcije ne more šteti v čast. Ne po svoji krivdi – kriv je samo toliko, kolikor jo je začel, kar pa je, če je že delavska organizacija, moral – ampak zaradi razpleta, ki ga gotovo ni mogel predvidevati, tako nepričakovan je bil.

Ne gre ponavljati poteka dogodkov, saj je znan, velja pa ga analizirati, predvsem vlogo sindikata v njem.

Po nekaterih podatkih so obremenitve gospodarstva že čez 50 %. Da so prevelike, je naš sindikat stalno opozarjal, zato ni čudno, da je reagiral tudi, ko so bile napovedane spet višje prispevne stopnje za SIS v občini, pa ne samoupravno, ampak kar z odlokom izvršnega sveta. Sindikat je napisal protestno pismo, v katerem so bili bistveni poudarki: zahteva po racionalnejši organiziranosti SIS, predlog za skupni dogovor o tem, koliko in kaj smo spo-

sobni financirati, zahteva po odgovornosti za takšno ravnanje ter poziv, da je še čas za ukrepanje. Njegov protestni pismu z dne 20. 7. in ne v stališču DS železarne z dne 24. 7. pa ni bila izražena zahteva po vrnitvi na staro stopnjo, zgolj opozorila in zahteve, da se v prihodnje začnemo obnašati drugače, so bila. Zato je bil sam sindikat nemalo presenečen, ko se je izvršni svet odločil in vrnil prispevne stopnje na stari odstotek, kajti – tako naiven sindikat ni – pričakoval je ponovne reakcije. In res so bile: najprej v silih, kar je bilo razumljivo, a za sindikat ne »tragično«, kajti prepričan je, da tam še imajo rezerve (za to predlogi za racionalizacijo programa). Večji udarec za sindikat so gotovo očitki naših delavcev, stanujočih v drugih občinah, predvsem sosednjih. Oglasili so se Slovenjgradčani, saj je zaradi višje prispevne stopnje v njihovi občini kot v ravenski (po vrnitvi na staro stopnjo) šlo za istim strojem Slovenjgradča-

nu veliko več iz žepa kot Ravenčanu (kateri ima zato boljše šolstvo in zdravstvo, je vprašanje), oglasili so se iz Monterja, kjer je večina delavcev iz dravogradske oz. slovenjgraške občine, jezni na Ravenčane, ki so 15. avgusta nesli v svoj kraj precej več denarja kot oni. Klici na 6304 so kar deževali.

Kljub prizadevanju »vse za dobro delavca« se je torej sindikatu zgodilo tako, da mu v lastni fabriki ni ostala koza cela, volk, če govorimo o prispodobah, in s tem mislim na sise, pa tudi ne sit. Kaže pa, da mu je uspelo doseči vsaj to, da se bo nova višina prispevnih stopenj v občini Ravne spet sprejemala po samoupravni poti. Na seji 23. 8. je izvršni svet že oblikoval predlog zanjo, kakšna bo, pa bodo odločili delegati.

Kakorkoli že, vsekakor bo za sindikat tudi še naprej dosti dela.

Helena Merkač

Letni remont '89

Letni remont na glavnih metalurških agregatih v Jeklarni in Valjarni je letos potekal od 17. do 31. julija. Tedaj so stale težka proga v Valjarni, jeklarna 2, desettonska peč in vakuumška naprava v jeklarni 1, medtem ko so 25-tonsko EO peč popravljali v zamiku enega tedna – od 7. avgusta. Drugi del letnega remonta v Valjarni, na srednji in lahki progi, je bil od 14. do 29. avgusta.

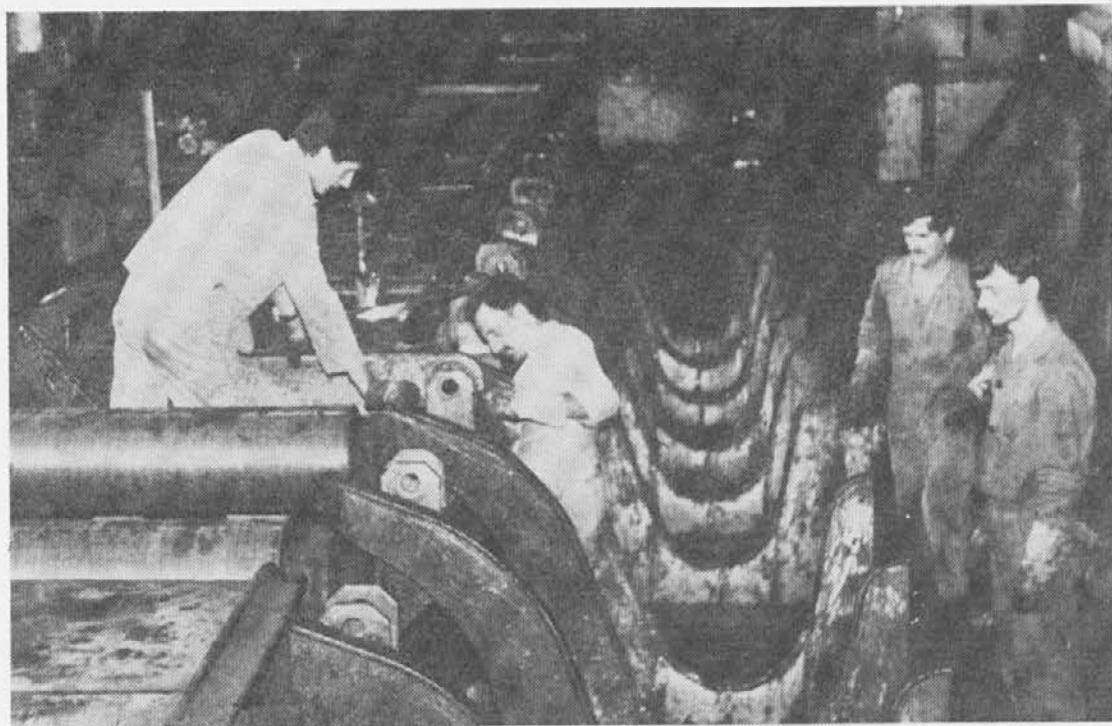
Tako kot vedno so remonte pripravili in glavna dela opravili lastni vzdrževalci Valjarne, delavci ETS in SGV, slednjim pa so pomagali še zunanji izvajalci – delavci Monterja, Hidromontaže, Gradisa, Kograda in njihovih kooperantov.

Glavna teža letošnjega remonta je bila na rednih preventivnih pregledih in zamenjavah izrabljenih delov na agregatih in napravah, kar pomeni predvsem za strojne ključavničarje veliko težkega ročnega dela, ki ga ne morejo opraviti sami, temveč morajo poklicati na pomoč delavce od drugod. Ker pa ti agregatov in načina dela ne poznajo, nosijo vso odgovornost za opravljeni remont domači vzdrževalci; glede tega so na boljšem strojniki Jeklarni, ki jim pomagajo že uigrane ekipe.

Z remontom v Valjarni so letos zadovoljni vsi, od tozda »gospodarja« do obojih vzdrževalcev tozdiv,

ki sta dela laže usklajevala kot lani, ker je bil remont v dveh delih.

Razen rednih remontnih del so na težki progi dokončali predelavo sistema mazanja, namesto dosedanje zavore, ki je vzdrževalcem in valjarjem povzročala precej težav, pa so vgradili zanesljivejšo Stromarjevo zavoro, naredili so novo regulacijo 4. mize in predelali mazalne sisteme na 10 mizah tako, da bo mogoče mazati z ene strani. Sicer so imeli strojniki največ dela z zamenjavo valjčnic in njihovih delov na vseh progah valjarne, elektriki pa so se spotili pri napeljevanju krmilnih kablov v nove, varnejše kabelske poti na srednji in lahki progi.

Valjarna ima po remontih na razpolago novo obzidane ogrevne peči, dobro popravljene in pripravljene za nemoteno proizvodnjo pa so tudi vsi ključni agregati v Jeklarni. Upajmo, da zaradi pomanjkanja naročil prizadevanje vzdrževalcev v poletnih mesecih ne bo zaman in bodo agregati in njihovi upravljalci v prihodnje lahko dali od sebe tisto, za kar so usposobljeni.

Mojca Potočnik

Julij ni bil dober

Zaradi kolektivnega dopusta v Jeklarni in Valjarni je bil temu primerno dosežen tudi plan skupne proizvodnje 63,5 odst., v kumulativi 93,9 odst. Za 10.218 t prodanih izdelkov smo iztržili 387,8 milijarde din, od tega na domačem trgu 9.220 t ali 334,3 milijarde din, izvozili pa smo 998 t ali za 53,5 milijarde din, kar znaša 2,77 milijona \$.

SKUPNA PROIZVODNJA POD NAČRTOM

Zaradi kolektivnega dopusta, delno pa tudi zaradi slabega odvzema jekla Jeklovarne so v JEKLARNI dosegli plan le 56,8 odst. Nekaj šarž je bilo zaradi napačnih raztalitev danih na zalogo. Težave pa so nastale tudi zaradi pomanjkanja niklja in opeke za postopek VOD.

V JEKLOLIVARNI plana niso dosegli zaradi pomanjkanja delavcev.

Kolektivni dopust so izkoristili tudi v VALJARNI in ta čas izrabili za generalni letni remont, ki je bil dobro opravljen, tako da zaenkrat v proizvodnji nimajo večjih problemov. Ob zmanjšanem koledarskem fondu je bila temu primerna tudi proizvodnja. Plan je bil dosežen pri gredecih 51,6 odst., pri srednjih profilih 86,5 odst. in pri lahkih profilih 28,3 odst.

V KOVAČNICI se poleg pomanjkanja naročil za izvoz pojavlja tudi problem naročil za obe stiskalnici, saj jih za četrti kvartal skoraj ni. Dostava ingotov iz Jeklarni je bila zadovoljiva, manjše težave so nastale le zaradi časovnih zamikov. Izmeček po krivdi Kovačnice je zanemarljiv, jeklarski pa le nekoliko višji kot v juniju, ki je bil daleč pod povprečjem. Zadnje čase povzročajo v Kovačnici vedno večje težave dobavni roki, saj je zaradi majhnih količin po posameznih naročilih zelo težko skompletirati šarže, zato tudi nekaj zaostankov.

Za planom so precej zaostali tudi v JEKLOVLEKU 23,8 odst., in to največ pri vlečenem jeklu, kjer so plan dosegli le 26,8 odst., pri brušenem jeklu 46,4 odst. in pri vlečni žici 79,3 odst. Pri luščenem jeklu so plan presegli za 20 odst. Vzrok velikim zaostankom je predvsem nekoliko slabše delo na začetku meseca, kasneje pa zaradi letnih dopustov. Težave so bile tudi zaradi slabe površine in slabe toplotne obdelave valjanega vložka.

Tudi v vseh mehansko predelovalnih tozjih je bila proizvodnja zaradi letnih dopustov nekoliko nižja. Plan pa so presegli v Orodjarni, Pnevmatičnih strojih in Armaturah. Skoraj povsod primanjkuje naročil, saj kupci ne naročajo več veliko vnaprej kot pred leti. Vendar pa proizvodnja zaradi tega ni bistveno trpela.

BILI SMO NA DOPUSTU

V juliju je bil delovni čas izkoriščen 64,68 odst., odsotnosti so znašale 35,32 odst. in so bile razdeljene takole:

- letni dopust	21,18 %
- izredno plač. dopust	0,73 %
- službena potovanja	0,15 %
- prazniki	4,36 %
- bolezni	7,53 %
- druge plač. odsot.	1,20 %
- neplačane	0,17 %
- Skupaj	35,32 %

Ure v podaljšanem delovnem času so znašale 2,13 odst. in so glede na junij večje za 0,92 odst. Tokrat so imeli največ nadur v SGV(6,58 %) predvsem zaradi generalnih remontov. Skupno smo opravili 23.932 nadur, kar je 9.645 več kot v juniju.

IZVOZ V REDU

Tudi v juliju je bil načrtovani izvoz na konvertibilno tržišče skoraj v celoti dosežen. Izvozili smo v vrednosti 2.773 milij. \$ naših izdelkov, kar je 99,8 odst. načrta.

Izvoz so presegli v Strojih in delih, Pnevmatičnih strojih, TRO, Armaturah in Monterju, medtem ko drugi tozdi zaradi pomanjkanja naročil, cenovne nekonkurenčnosti in terminskih zamud izvoza niso dosegli.

NABAVNE CENE STALNO RASTEJO

Pri nabavi drobnega pomožnega materiala se tržišče umirja, saj opazimo, da se nekateri kritični artikli ponovno pojavljajo v trgovinah. Večji problem nastaja, ker nekatera podjetja zaradi splošno slabe likvidnosti zahtevajo predplačila. Kot pri osnovnih surovinah beležimo tudi pri vseh ostalih vložnih in pomožnih materialih nenehno rast nabavnih cen.

Nabava starega železa se je umirala, tudi zaloge se niso povečale. Zaradi kolektivnega dopusta v Jeklarni in zato zmanjšane proizvodnje je bil dohod starega železa preusmerjen na terminal v Mariboru.

Dobave ferolegur so v skladu z zahtevanimi roki.

UVOZ BOLJŠI

Preskrbljenost z uvoznimi materiali, predvsem A materiali, je bila v juliju dobra. Prispelo je okoli 40 t niklja iz SZ, tako da se je tudi tu stanje bistveno izboljšalo.

Saldi po dolgoročnih kooperacijskih pogodbah s tujimi partnerji so se znižali, tako da ugotavljamo, da skupno stanje na dan 31.7.1989 na saldih izkazuje v dobro Železarne Ravne le minimalen znesek, kar dokazuje izredno hitro obračanje kapitala. V juliju smo uspeli znižati pozitivni saldo celo pri kooperacijskem partnerju SM Stahl, kar je vsekakor pozitivno glede na novo ustanovljeno firmo Slovenskih železarn SM Stahl International.

DOPUSTI IN MANJ NAROČIL KROJILI PRODAJO DOMA

V Jeklovarni tudi za naprej ni nobenih upov, da bi se asortiment količinsko in vrednostno izboljšal. Kupci ne dajejo nobenih garancij glede na planirane in pogodbene količine. Vse, kar želijo, so zelo kratki dobavni roki s fiksno prodajno ceno. Glede na tako razredčene količine se pojavljajo tudi zaostanki, katerih vzrok je v novih zahtevnih kvalitetah, a količinsko so to zelo majhna naročila.

Naročil primanjkuje tudi v Valjarni, predvsem za gredice, saj železarne Store ne izkazuje potreb. Na neizpolnjeni plan na težki progi je vplival tudi remont.

V Kovačnici so z naročili dobro zasedeni, primanjkuje pa jih za fazonse in krčilne odkovke.

Tudi v Jeklovleku plana niso dosegli. Start na začetku meseca je bil zelo slab, pozneje pa so nastopili letni dopusti, tako da so na nekaterih delih ostali brez delavcev. Precejšen problem imajo s slabo površino in toplotno obdelavo valjanega vložka, in to predvsem za vlečena jekla.

Od mehanskih tozdvov je stanje z naročili zelo kritično v Orodjarni, primanjkuje jih tudi v Strojih in delih. Nekoliko bolje je bilo z naročili pri Nožih in Pnevmatičnih strojih, vendar plan pri Nožih ni bil dosežen zaradi prevelike odsotnosti delavcev. Enake težave so imeli tudi v Vzmertarni. Dovolj naročil je bilo le v Armaturah in TRO.

TOZD	ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ \$		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	Julij	zbir	Julij	zbir	Julij	zbir	Julij	zbir	Julij	zbir	Julij	zbir
JEKLARNA	56,8	94,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
JEKLOLIVARNA	60,6	73,6	49,8	62,9	163,3	96,4	60,0	67,7	138,7	89,2	165,4	97,1
VALJARNA	63,4	93,6	69,2	95,6	276,4	183,6	63,2	124,2	145,1	152,4	292,3	187,3
KOVAČNICA	82,9	102,0	104,7	110,0	317,7	185,6	20,8	38,5	47,0	43,6	342,0	198,4
JEKLOVLEK	76,2	91,6	62,1	92,9	212,8	164,8	31,9	69,5	72,5	76,5	228,1	174,5
TEŽKI STROJNI DELI	80,0	76,3	89,5	110,9	262,5	160,2	-	-	-	-	240,2	153,4
ORODJARNA	104,3	88,7	88,3	87,1	254,6	108,5	75,0	94,3	197,6	150,4	255,2	108,1
STROJI IN DELI	92,3	94,7	93,6	101,6	220,5	149,5	109,8	130,8	254,1	167,7	183,8	129,7
- NOŽI, BRZOREZ, OROD.	82,3	76,3	75,2	70,5	244,6	122,4	80,6	81,3	199,5	111,4	270,0	128,6
- GREVICE	347,3	146,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTRIJSKI NOŽI	181,3	102,4	75,5	71,0	246,3	123,9	81,4	82,5	201,6	112,8	271,3	130,0
PNEVMATIČNI STROJI	111,2	103,5	122,8	106,1	395,6	211,5	104,3	228,9	265,5	317,0	402,3	206,0
VZMETARNA	77,7	79,8	77,7	81,4	267,4	146,1	65,7	76,7	143,2	102,4	281,9	151,3
TRO	99,6	89,4	97,3	90,8	342,9	171,1	148,8	123,3	314,3	156,6	351,5	175,4
KOVINARSTVO	85,2	83,3	87,4	77,3	269,3	133,4	17,0	15,7	43,2	23,4	337,3	166,5
ARMATURE	124,4	115,2	117,4	122,8	273,8	158,7	104,0	96,6	262,8	133,6	299,9	218,5
BRATSTVO - PILE	73,4	74,4	60,7	82,6	259,9	159,1	-	-	-	-	259,9	158,7
MONTER	81,8	89,3	78,0	90,6	194,0	131,4	148,7	88,6	317,3	126,1	173,6	132,3
KALILNICA	-	-	-	-	106,3	76,3	-	-	-	-	106,3	76,3
STORITVE DRUGIH TOZD.	-	-	-	-	193,1	121,4	-	-	-	-	193,1	115,5
DELOVNA ORGANIZACIJA	63,5	93,9	73,9	95,0	245,7	160,7	88,9	109,4	207,9	140,2	264,2	164,9

Kaj koga žuli

FOTOLABORATORIJ NUJNO POTREBUJE SODOBNO OPREMO

Maruša Ugovšek je ena stalnih, toda skritih sodelavk Informativnega fužinarja; čeprav njeno ime nikjer ni omenjeno, je od njenega dela, sama pravi »čaranja«, močno odvisna podoba večine strani našega glasila. Dela namreč kot fotografinja v fotolaboratoriju železarn in med drugim izdeluje tudi fotografije za naše uredništvo.

»Moje delo je zelo raznoliko, od slikanja vzorcev v laboratorij, makrofotografiranja pa vse do fotografiranja po obratih, ko gre večinoma za dokumentarne fotografije. V železarni so še potrebe po fotografiji za propagandne namene, za kar pa kličejo zunanje fotografe, in to zato, ker naš fotolaboratorij ni temu ustrezno opremljen. Tudi za prej našta dela ne. Tehnika v njem je zastarela in ne sodi v sodobno podjetje, za kakršno se Železarna Ravne šteje. Dovolj pove že podatek, da naš povečevalnik nima avtomatske ostrine, zaradi česar vse bolj trpi moj vid. Dokumator je star trideset let. Nihče, ki kaj da nase, ne dela nalašč slabih izdelkov, jaz pa moram velikokrat dati iz rok slabe slike, ker boljših pri tej tehniki ni mogoče narediti. To mi jemlje voljo do dela, čeprav sicer svoj poklic rada opravljam in me samo to še drži tukaj. Ne razumem namreč, da bi tako podjetje, kot je železarna, ne premoglo sredstev za nakup profesionalne fotografske in fotolaboratorijske opreme, s katero bi bilo mogoče izdelovati slike, ki bi ustrezale sodobnim zahtevam in vsem potrebam železarn. Že s tem, ko ne bi najemali tujih fotografov, bi veliko prihranili.

Včasih razmišljam, da morda komu ni do tega, da imamo v železarni fotografski laboratorij. Če je tako, naj bi to jasno povedali in ga ukinili. Če pa ga vendarle potrebujemo, kar dokazuje tudi dosedanja zatranost z delom, je skrajnji čas, da ga sodobno opremimo, kadrovsko okrepimo in omogočimo izdelovanje vseh vrst slik, ki jih različni oddelki in službe v železarni potrebujejo. Tudi sama bi se želela strokovno izpopolnjevati, saj čutim, da moje fotografsko znanje od šole ni posebej napredovalo. Pri tehniki, ki jo uporabljam, pa mi velikokrat, žal, pride prav le znanje iz zgodovine fotografije.

To sem povedala v premislek tistim, ki le kritizirajo, ozadja pa ne poznajo, predvsem pa, ker upam, da bo mojo izjavo prebral kdo, ki bo lahko vplival na to, da se bo stanje izboljšalo, čeprav na vse moje dosedanje ustne prošnje in opozorila ni bilo odziva.«

Maruša Ugovšek

DOM ODDIHA – PREŽIVELA FORMULA

Martin Mori je strugar v probni delavnici tozda RPT. Čeprav je še mlad, je njegova delovna doba že daljša od petih let, kolikor jih je preživel tu. Prej je delal v Orodjarni. Presedlal je zato, da lahko dela v eni izmeni, kar potrebuje zaradi muzike. Igra namreč pri ansamblu Šibovniki.

»Toda, če se bom hotel še naprej ukvarjati z glasbo, si bom moral poiskati lažje delo. Ko bi utegnil, bi šel naprej v šolo, vendar časovno ne zmorem. Za igranje moraš imeti gibčne roke, jaz pa moram včasih na sihtu narediti toliko prob, da imam čisto okorne prste. Samo privijaš in odvijáš, zateguješ in odteguješ stroj, kar je dokaj naporno. Predvsem proti koncu meseca, ko v tozdih pospešeno delajo za odpremo, imamo tu pravi diredndaj. Pri nas imamo zaposlenih precej invalidov, okoli 40 odstotkov jih je. Kadar se kateri slabo počuti, gre v bolnišnico in njegov delež moramo prevzeti drugi. Zato za nas stara fraza, da je OTKR dom oddiha, še daleč ne drži. Za večino nas že ne. Tudi zato ne, ker je poleti v delavnici peklensko vroče – kdo bi že tak prostor imel za oddih! Mlajši bi problem reševali z odpiranjem, toda starejši ne morejo prenašati prepiha. Tako se kar grejemo. Vzroki so v slabi izoliranosti stavbe, prenatranosti delavnice s stroji in v bližini kalilnice, ki se »zračič« v našo halo.

Da bi se kaj izboljšalo, nimamo upanja. Ne štejejo nas kot proizvodni obrat, ampak smo pomožna dejavnost. Čeprav je naše delo za proizvodnjo nujno, smo za marsikoga kar nekako odveč. Zato tudi boljše stimulacije za delo ne moremo pričakovati. Nikomur ne pomagata, če naredi več kot drugi, saj imamo skupinsko normo. Zaradi zahtevnejše proizvodnje je več prob kot včasih in imamo dejansko več dela kot nekaj, a kljub temu ne dobimo nado-

Martin Mori

mestila, če se kdo upokoji. Ko sta šli dve rezkalki v porodniško, ju je zamenjala ena iz Industrijskih nožev.

Ob vsem tem nam rečejo, naj bomo veseli, da imamo delo. Zunaj jih je že toliko, ki ga nimajo.«

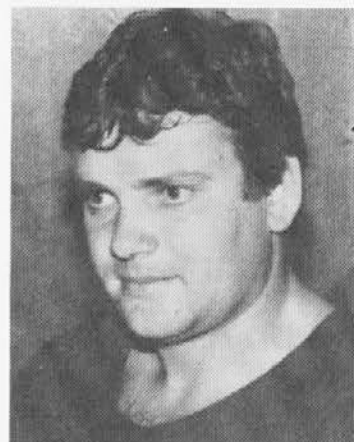
DAJEMO DRUGIM, SVOJIM PA NE

Mirko Smolak je brusilec v Orodjarni. Tu se je zaposlil potem, ko je več let delal pri zasebniku kot RTV mehanik. Ni mu ustrezalo delo na terenu in z ljudmi, ko nikoli ni vedel, kdaj se mu bo šihit končal. Zdaj opravi osem ur na svojem delovnem mestu, potem je prost. Z dovoljenjem je, čeprav plača ni taka, kot bi jo potreboval, ker namreč gradi.

»Hišo gradim na Breznici, kjer je žena dobila parcelo na domačem posestvu. Ta strošek mi je bil torej pri gradnji prihranjen. Tudi drugače mi ženini starši pomagajo pri delu; že to je veliko, da lahko stanujemo doma in imamo za otroke preskrbljeno varstvo. Vendar je soba pretesna za štiričlansko družino, zato hitim z gradnjo. Zgotovili bomo najnujnejše prostore, da se bomo lahko prihodnje pomlad vselili.

Ko sem pred tremi leti začel z gradnjo, sem imel nakupljen že ves gradbeni material. Zamudil sem zadnjo možnost za ugoden gradbeni kredit v železarni, ker tako dolgo nisem dobil dovoljenja za gradnjo. Kot je znano, v železarni zdaj dve leti ni bilo posojil, tako da sem ves čas delal le z lastnimi sredstvi. Letos so kreditni pogoji tako slabi, da posojila nisem vzel. Ko bi bil na začetku gradnje, bi bil najbrž v to prisiljen, ker pa imam že toliko narejeno, raje ostanem pri svojem in se pač nekaj pozneje vselim.

Graditi brez pomoči delovne organizacije ni lahko. Danes ti gre za življenjske stroške večji del plače kot pred nekaj leti in ti manj ostane za stvari, ki jih potrebuješ pri gradnji,

Mirko Smolak

oziroma se moraš bolj odpovedovati. Na dopust v tem času nisem smel niti pomisliti, zanj ni ne denarja ne časa.

Mnogi gledajo na gradnjo hiše, kot da si ustvarjaš luksuz. Sam pa mislim, da s tem le sam rešuješ stanovanjsko vprašanje zase in za svojo družino. Le na ta način lahko v doglednem času prideš do stanovanja. Ker s tem razbremeniš družbo in delovno organizacijo skrbi za svoje stanovanjsko vprašanje, bi bilo prav, da bi ti le-ta pomagala. Če gledamo, koliko sredstev daje železarna drugim, menim, da ne bi bilo narobe, ko bi del, ki ga namenja za kredite svojim delavcem – graditeljem, dala kot pomoč pri reševanju stanovanjskega vprašanja. Da pa nam ponuja kredite s tako težkimi odplačilnimi pogoji, se mi ne zdi fer.«

ZAKAJ NE BI BILI TUDI DANES SOLIDARNI

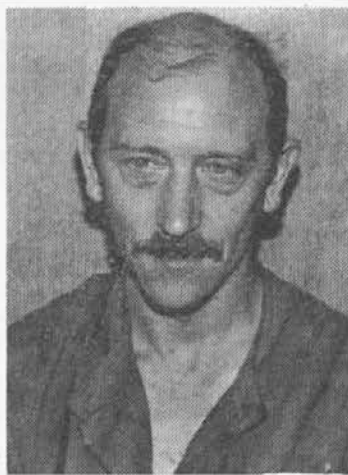
Vlado Lužnik je vodja planiranja v TSD. Železarniški delavec je že 18 let in ves čas zavzeto spremlja dogajanje v delovni organizaciji.

»Ni mi vseeno, da v kolektivu nimamo vsi enakih pogojev, da eni na lažji način preživljajo to krizo kot drugi. V mislih imam graditelje stanovanjskih hiš. Tudi sam sem gradil in sem dobil kredit, kakršen mi je pripadal. Vsi doslej smo gradili v lažjih razmerah, čeravno je bila mogoče železarna sama kdaj še v težji finančni situaciji, kot je danes. In če je bila tedaj solidarnost vseh večja, ne vidim razloga, zakaj ne bi bila tudi zdaj.

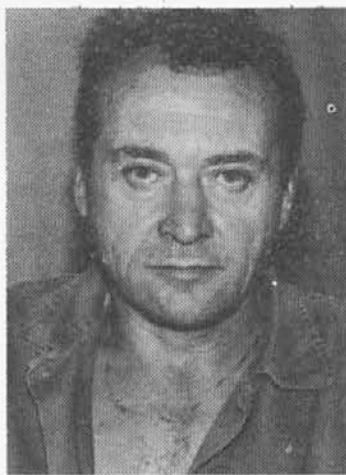
Ne bi rad obiral komu, ki je dobil družbeno stanovanje. Vendar pa vanj ni vložil nič razen participacije, tudi za vzdrževanje ne skrbi sam, podjetje pa mora v nakup družbenega stanovanja vložiti bistveno večja sredstva kot v individualno gradnjo. Res si graditelj ustvarja svojo imovino, toda stanovanja ne gradi le zase, temveč tudi za svoje potomce.

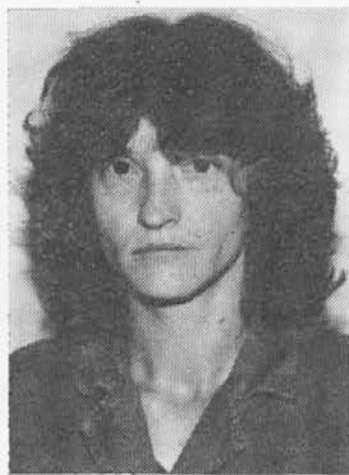
Vlado Lužnik

Silvo Žunko

Alojz Hovnik

Cvetka Videtič

V naši okolici je veliko primerov, ko gre do otroci za starši v železarno, kar pomeni, da si železarna tudi z vlaganjem v individualno gradnjo dolgoročno rešuje stanovanjsko vprašanje. Vemo, da v blokovskem stanovanju ni prostora še za otroka, ki si ustvari družino, medtem ko se v hiši to lahko reši z manjšo preureditvijo ali s prizidkom, za kar zopet poskrbi lastnik sam.

V vseh časih do zdaj je železarna dajala sredstva za razne namene in v različne kraje, tako da sem bil z našo solidarnostjo zadovoljen. Zadnji čas pa sem zaradi različnih informacij v dvomih. Širijo se govoriče, ki jih nihče ne demantira, da ta sredstva ne pridejo v roke tistim, ki jih najbolj potrebujejo. Dobijo jih najbolj glasni, ne pa tisti, ki so v resnični stiski.

Zato menim, da bi bilo prav, ko bi našo solidarnost usmerili bolj določno. Del sredstev bi namenili za letovanje: za to, da bi pri portoroškem domu zgradili še restavracijo in varen prehod čez cesto k obali, pa za nakup apartmajev, in da bi omogočili letovanje tistim, ki si ga zdaj resnično ne morejo privoščiti. Drugi del solidarnostnih sredstev bi namenili tistim, ki gradijo.

Prepričan sem, da bi za take namene vsak hotel delati. Tisti, ki smo v pisarnah, bi šli v proizvodnjo, v tozdih, kjer trenutno primanjkuje naročil, bi delali tedaj, ko bi imeli spet dovolj dela. Solidarnostni dan, ko žrtvujemo dan dopusta, ni pravi izraz solidarnosti.

Čeprav vem, da je tedaj, ko je beseda o solidarnosti, pogosto na pohodu tudi zavist, le mislim, da bi solidarnostni dan, kakršnega predlagam, v naši železarni uspel, ker je zavest železarjev dovolj visoka. »

VZDRŽEVALCI NE MOREMO RAZPOLAGATI Z DOPUSTOM

Silvo Žunko dela v ključavničarski stroki že več kot dvajset let, vendar je več kot polovico svoje delovne dobe dosegel v Instalaterju, narkar se je zaposlil v Strojih in delih in pred šestimi leti pristal pri vzdrževalcih valjarne.

»Ključavničarsko delo mi je všeč, nekako sem se vrasel v ta poklic,

čeprav je to v bistvu umazano delo. Prijemlješ in plaziš se med napravami, namazanimi z mastjo in strojnimi oljem, da si že v dveh dneh zamastiš delovno obleko. Vendar so medsebojni odnosi med sodelavci dobri, tako da na take neprijetnosti kar nekako pozabiš in z veseljem hodiš na delo.

Med malico se navadno zberemo v skupino in govorimo o različnih rečeh; v poletnem času največkrat steče beseda o dopustih. Glede dopustov smo namreč vzdrževalci, še posebej naša delavnica, v primerjavi z drugimi delavci močno prikrajšani. Kdor ima otroke, si skoraj ne more privoščiti oddiha na morju. Pa ne zaradi denarja, ampak zaradi časa. Po novem imamo čez poletje dva remonta. Najprej v juliju na težki progi, po 14-dnevnem premoru pa sledi še remont srednje in lahke proge v valjarni. Če dobiš prostor v izmeni ravno v tem premoru, moreš z družino na morje, drugače pa ne, še posebej, če imaš šoloobvezne otroke. Zaradi časovne omejenosti dopusta nimamo v počitniškem domu nikakršne prednosti.

Čeprav sem rekel, da morje zaradi denarja ni problem, to vendarle ne drži za vse, saj so družinam letos vzeli regres za nepreskrbljene družinske člane. Res smo novi način regresiranja sprejeli po tako imenovanem samoupravnem postopku. Toda pri nas je bilo to izvedeno kot stranska točka na zboru delavcev. Tisti, ki je zbor vodil, je povedal, da prehajamo na nov sistem regresiranja, nato smo vsi dvignili roke zanj. Nihče ni dal pripombe. Eni se pred množico neradi izpostavljajo, večina pa sploh ni vedela, za kaj gre.

V Delavski enotnosti sem bral, da ima Železarna Ravne med vsemi slovenskimi železarnami najbolje urejeno letovanje. Morda je to na splošno res, vendar pri cenah to ne drži. Tisti, ki so letovali v jeseniškem domu v Biogradu, so videli, da je pijača tam precej cenejša kot v našem domu v Portorožu. Dom smo zgradili z našimi sredstvi, zakaj moramo zdaj ustvarjati dobiček Družbenemu standardu? Tudi v železarni sami dobiš vtis, kot da se Družbeni standard hoče okoriščati na račun nas, delavcev. Žetoni za avtomate se kar naprej dražijo, tudi cena kisle vode kar naprej raste, tako da si že ne upam iti več v bife ponjo.

Vem, da je Družbeni standard v izgubi, vendar mislim, da bi mu morali pomagati drugače. Ob polletju je npr. železarna v celoti izkazala dobiček. Preden namenimo denar v sklade in ne vem kam še, bi morali pokriti izgubo temu tozdu. »

HUDO JE, ČE NI DOVOLJ DELA

Alojz Hovnik ima osemindvajset let delovne dobe v železarni. Izučil se je za kleparja, toda ker v svojem poklicu ni dobil zaposlitve, je postal livar.

»V vsem tem času livarna ni preživljala tako težkih časov, kot so danes. Spominjam se, da v sedemdesetih letih nekoč kak mesec ni bilo dovolj naročil, potem je znova steklo. Zdaj se pomanjkanje dela vleče že ne vem kako dolgo in še nič ni videti, da bi šlo na bolje. Novi avtomatski formarski stroj je za livarno pomembna pridobitev, toda kaj, ko ni serijskih naročil, da bi bilo zanj dovolj dela. Namesto da bi tekel neprestano, delamo na njem samo v eni izmeni. Operaterja sva dva in se menjava. Delo ni težko. Sediš v kabini in pritiskaš na gumba. Na to delovno mesto sem bil invalidsko premeščen, potem ko sem se na prejšnjem delovnem mestu poškodoval. Vrsto let sem bil izpraznjevalec kalupov. Opravljal sem težko delo v prahu in hrupu, vendar vsa leta nisem bil veliko v bolnišnici, le nekajkrat zaradi poškodb. Nazadnje sem si v delovni nezgodi poškodoval hrbtenico in morali so me premestiti na lažje delo. Je še tudi pri formavtomatu precej fizično napornega dela. Ko bi bilo dovolj naročil, bi se ga splačalo izpopolniti. Ker jih je premalo, so precej ljudi iz tega obrata že za stalno premestili drugam, predvsem mlajše. To je precej boleče. Nikomur ni prijetno, če mora iti drugam in začeti delati kot novinec. Tudi vodstvu ni vseeno, če je treba odsloviti delavca, še posebej, če v redu dela. Vendar za mnoge ni drugega izhoda. V livarstvu je konkurenca velika, za izgubo pa ne moremo delati. Še vedno upam, da bo spet večje povpraševanje po naših izdelkih in da bomo dosegli sprejemljivejše cene. Zdaj imajo tu tudi tisti, ki težko delajo, nizke plače. Pri tako naraščajočih življenjskih stroških jim ni lahko. Sam zaradi tega nisem toliko

prizadet, kajti dobivam razliko za invalidnost. Tudi otroke imam že preskrbljene. Želim si le, da se mi zdravstveno stanje ne bi preveč poslabšalo in bi lahko delal še teh nekaj let do polne delovne dobe. Kakor se pri svojih letih bojim premostitve v drug obrat, kjer bi moral začeti na novo, si tudi ne želim predčasne upokojitve. »

DELAŠ, DELAŠ IN KOMAJ PREŽIVIŠ

Cvetka Videtič je po poklicu frizerka, vendar je že sedem let zaposlena kot čistilka v Delovni skupnosti za kadre in splošne zadeve. Sprva je v železarni zaslužila več kot prej pri zasebniku, zdaj pa z osebnim dohodkom čistilke že tako težko shaja, da včasih razmišlja o vrnitvi v svoj poklic.

»V železarni vztrajam, ker imajo delavci tozda RPT, ki jim čistim delovne prostore, dober odnos do mene, in tudi s sodelavkami, ki čistijo druge prostore v stavbi TSD, se razumemo. Ni pa lahko, ko dobiš plačo in vidiš, da niti v republiki zajamčenega osebnega dohodka nisi zaslužil. Ne vem, zakaj je delo čistilke tako slabo ocenjeno, ko te pa kak dan ni, je že vik in krik.

S tem denarjem komaj preživim. Stroški za stanovanje, ogrevanje in elektriko so visoki, s preostalim denarjem moraš preriniti do naslednje plače, kakor veš in znaš. Imam dva otroka, ki hodita v šolo. Samo moja plača bi bila premalo za nas tri. Na srečo otroka glede oblačil še nista izbirčna. Zadovoljita se tudi z že ponošeno obleko. Ženske si pomagamo s sposojanjem. Včasih tudi kdo kaj da. Tako nekako gre. Stroške za hrano si nekoliko olajšamo z delom na moževem domu, kjer imajo posestvo. Tam dobimo ozimnico. Na ta način laže prebrodimo jesen, ki sicer prinaša velike izdatke za šolo. Letos bo to malo olajšano, ker smo učbenike kupili že v juniju, vendar so tu še drugi stroški, čeprav na kaj večjega, kot je npr. obnova opreme v stanovanju, ne smem niti pomisliti.

Vem, da ni prijetno poslušati, če kdo jamra, tudi sama nerada govorim o svojih težavah, a žal so razmere take, da skoraj ni mogoče z optimizmom misliti na prihodnost. »

Mojca Potočnik

ON-LINE

INFORMACIJE

Predstavljamo vam

ECHO LUXEMBOURG

Host ECHO je instrument Evropske skupnosti za razvoj tržišča informacijskih servisov v Evropi. Je nekomercialna organizacija in omogoča dostop do specializiranih, ekskluzivnih baz podatkov, ki niso dosegljive na nobenem drugem hostu (njihov sponzor je v celoti ali deloma Commission of The European Communities).

ECHO je bil ustanovljen leta 1980, da bi države članice aktivno sodelovale in podprle uporabo on-line informacij v Evropi. Namen hosta je:

- pospešiti uporabo in povpraševanje po informacijskih servisih
- povečati tržišče z uporabo večjezičnih elektronskih adresarjev in z drugimi informacijskimi viri
- olajšati in pospešiti dostop do informacijskih servisov z zagotovitvijo on-line izobraževanja in z organizacijo seminarjev
- zagotoviti možnosti testiranja podatkovnih baz, informacijskih servisov (eksperimentalna faza)
- delovati kot svetovalna služba za uporabnike informacijskih servisov v Evropi (help desk).

Podatkovne baze in banke na hostu so večjezične (v angleščini, nemščini, španščini, francoščini itd.), obsegajo informacije o raziskovalnih projektih, poročilih, raziskovalnih organizacijah in inštitutih. ECHO nam nudi tudi večjezične terminološke banke (npr. on-line adresar baz podatkov, hostov).

Baze (okoli 20) lahko razdelimo v tri osnovne kategorije:

- 1) baze »vodiči« (navodila, adresarji)
- 2) baze, ki nudijo informacije o raziskovalnih projektih v Evropski skupnosti (EEC)
- 3) drugo

ECHO je nekomercialen host, kar pomeni, da lahko trenutno dobimo informacije iz teh baz zastonj. Za večino ljudi je branje časopisa ali revije osnovna in najobičajnejša pot informiranja, dostop do elektronskih informacij pa jim je neznan. Eden izmed temeljnih ciljev ECHO pa je prav izobraževanje uporabnikov v državah, kjer je uporaba elektronskih informacij še nekonvencionalna. Kot zanimiv vir on-line informacij ga (ob drugih komercialnih hostih, npr. Dialog, Data Star) uporabljamo tudi v železarni.

M. Kotnik-Verčko

OSKRBA Z ENERGIJO V JULIJU

Kot smo poročali že v prejšnji številki, so se naftni derivati v mesecu juliju podražili že sedmič v letošnjem letu. Cenam naftnih derivatov sledijo tudi cene drugih vrst energije. Za primerjavo naj navedemo rast cen od konca leta 1988 oz. od decembra 1989 za tiste vrste energentov, ki imajo v železarni največji vpliv na gibanje stroškov energije pri proizvodnji jekla:

Vrsta energenta	Enota	December 1988 din/enoto	Julij 1989 din/enoto	Indeks
		1	2	2:1
Elektro energija	kWh	193,38	975,94	505
Zemeljski plin	Sm ³	560,73	4 503,03	803
Mazut	kg	604,00	5 202,00	861

Kot vidimo, so se podražile primarne vrste energije v tem obdobju za nad osemsto odstotkov, le indeks elektro energije je nižji, to pa zaradi tega, ker velja za el. energijo v poletnih mesecih nižja tarifa, po kateri so za 50 % nižje cene kot v zimskih mesecih.

Sicer pa znašajo stroški porabljene energije v železarni za julij 1989 po okvirnih izračunih 37,35 milijarde din. Na tono skupne proizvodnje znašajo stroški energije že 1,28 milijona din, na tono prodane robe pa že 3,59 milijona din. Rast stroškov energije pri proizvodnji jekla je seveda posledica inflacije, ki je iz meseca v mesec vse težje breme, katerega vse težje prenašamo.

Oskrba porabnikov s primarnimi in sekundarnimi energenti je bila nemotena. V tem mesecu smo morali poleg lastne proizvodnje kisika dobaviti iz Tovarne dušika Ruše še 69.300 kg kisika ali 17,7 % od skupno porabljene. Argona nismo uvozili, porabo smo krili iz zaloge. Zbrali smo 2.350 l odpadnega olja, ki ga pokurimo kot gorivo v pečeh.

V primerjavi z lanskim julijem so proizvodnje manjše, in sicer pri surovem jeklu za 12,7 %, pri skupno proizvodnji pa za 8 % (letni remont), kar je nedvomno vplivalo na večje specifične porabe energije po tozdih, razen:

- Jeklarna ima specifično porabo vseh toplot na enaki količini kot julija 1988

- Jeklolivarna ima spec. porabo vseh toplot za okoli 30 % manjšo kot julija 1988 in manjšo ima tudi spec. porabo toplote za ogrevanje in žarjenje v primerjavi z lanskim julijem za okoli 34 %

- TSD prav tako beleži manjšo spec. porabo vseh toplot v primerjavi z lanskim julijem za okoli 19 %.

Količinski in vrednostni pregled porabe energentov v juliju 1989

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	13 407 960 kWh	13 774 068
Zemeljski plin	3 547 152 Sm ³	17 059 248
Butan propan	16 400 kg	104 422
Mazut	346 240 kg	1 412 889
Koks		
Karbid	7 400 kg	67 370

2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	2 687 kg	150 044
Ind. voda	1 178 854 m ³	358 782
STV	7 920 m ³	238 352
Para	4 429 700 kg	3 424 327
Kisik	383 226 kg	1 509 271
Žompirirani zrak	6 066 400 m ³ n	1 069 890
Cisti dušik	242 m ³ n	4 786
Tehnični dušik	36 444 m ³ n	46 659
Argon	6 547 m ³ n	251 606

Jože Oder

POPRAVEK

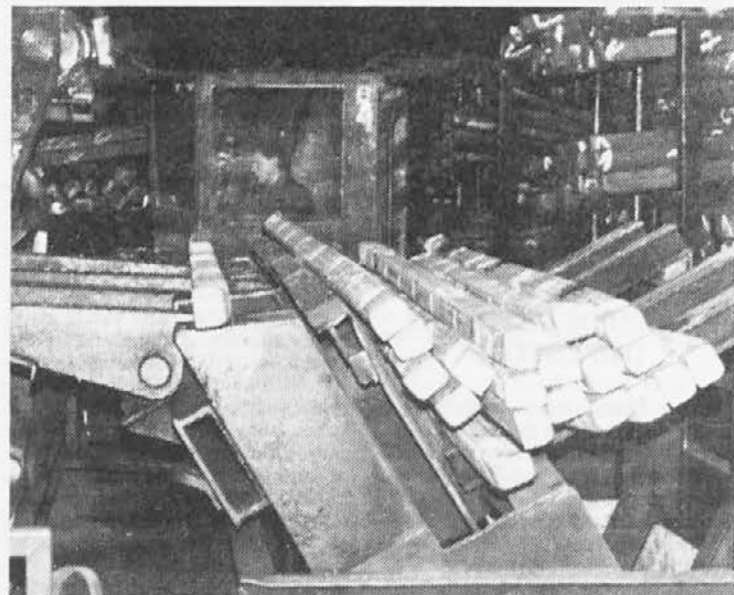
V Informativnem fužinarju št. 8, 14.8.1989, je v članku »Junija dobro« na str. 3 napisano:

»V Kovačnici ... Problem pa je nastajal tudi zaradi premajhnih količin in zakasnelih dobav gredic iz Valjarne.«

Na zahtevo vodja adjustaže gredic in čistilnice v Valjarni objavljamo popravek te trditve, in sicer:

»Planske obveznosti tozda Valjarna do tozda Kovačnica so mesečno 333 t. Obveznosti Valjarne do Kovačnice v sedmih mesecih so bile 2.331 t, Valjarna pa je dobavila 3.249 t ali 140 % glede na plan. Nadaljnji komentar ni potreben.«

Op. uredništva: Avtor članka je sporni stavek prepisal dobesedno iz Tehn. poročila za mesec junij, 7. julija 1989, ki ga je podpisal ravnatelj tozda Kovačnica.

Ravnateljja o izgubi

Dipl. inž. Darko Ravlan, ravnatelj Industrijskih nožev

Industrijski noži so eden izmed tozdvov, ki nimajo problemov z naročili, nasprotno, večkrat so z dobavami nekoliko v zaostanku, usmerjeni pa so tudi povsem v skladu z novjšimi tokovi, saj več izvozijo kot prodajo na domači trg. Seveda pa v izvozu dosegajo (pre)nižke cene, kar jih ob nedoseganju plana peha v izgubo. Z novim ravnateljem Darkom Ravlanom smo se po polletni bilanci in po opravljeni analizi stanja v tozdu pogovarjali o vzrokih izgube in o možnostih izhoda iz nje. Dejal je:

»Danes je že jasno, da se bodo morali sistemi množične proizvodnje, če bodo hoteli preživeti, preoblikovati v prožna podjetja, ki bodo temeljila na ustvarjalnosti delavcev. Prihodnost imajo torej samo inovativna podjetja, v katerih je najpomembnejši proizvodni dejavnik znanje, ki se nenehno dopolnjuje in dograjuje, kar zagotavlja hitro uvajanje novih idej in izdelkov. Tako si tudi v Industrijskih nožih predstavljamo razvoj tozda (trenutnega) kot skupno akcijo vseh. Ljudem je treba omogočiti izobraževanje in znanje mora sčasoma dati rezultate. Menim, da lahko največ pričakujemo od individualne iniciative, intelektualne radovednosti in ustvarjalnosti. Kljub trenutno slabemu položaju ne bi smeli črnogledati gledati na prihodnost tozda. Naši izdelki so kvalitetni in perspektivni in njihova prodaja na trgu tudi v prihodnje ne bi smela biti vprašljiva. Seveda pa sta osnovna pogoja za to doseganje rokov in stalna kakovost, čemur se nismo v celoti kos. Pri tem nas ovirajo zunanji in notranji problemi.

V reproverigi smo povezani z metalurškimi tozdi železarne, ki se včasih niso sposobni prilagajati našim potrebam, tudi zaradi njihove in naše slabe opremljenosti. Pri tem nas pestijo cenovna nesorazmerja. Namesto da bi poslovali v interesu celotne železarne, se gremo pri internih dobavah tržno ekonomijo, kar je za nas trenutno usodno.

Za obvladovanje trga, tako tujega kot domačega, je potrebna agresivna marketinška strategija, seveda podprta s solidnimi dobavnimi roki in kakovostjo. Poiskati moramo notranje slabosti v organizaciji dela, znižati stroške in količinsko povečati proizvodnjo.

Sam prehod na računalniško vodenje poslovanja nas še ne bo rešil, če ne bomo hkrati omogočili oziroma dosegli boljšega pretoka informacij v podjetju ter podatke tudi upoštevali v proizvodnji.

V proizvodnji moramo vzpostaviti tak sistem kontrole kakovosti, da bomo že na posameznih operacijah izključili napake ter veliko število popravil in dodelav. Tudi tako bomo občutno zmanjšali specifično porabo energije na enoto izdelkov.

To bomo lahko dosegli samo s sodelovanjem delavcev in vodstvenega kadra. Tu je v tozdu precej

ovir, saj imamo zaposlenih veliko invalidov, štiriurnikov, tudi neproduktivno zaposlenih je preveč. V prvi vrsti se bomo morali rešiti lenuhov, ki slabo vplivajo na druge delavce. Problem je težko rešljiv zaradi familiarnih odnosov, ki vladajo v tozdu. Ljudje se še ne zavedajo dovolj, kako težko je danes dobiti zaposlitev in kako velika vrednota je to, čeravno plača ni tolikšna, kot bi si jo želeli. Kljub temu menim, da je velika večina delavcev zainteresirana za dobro delo tozda in da bodo sodelovali, ko bomo zaostri delovno disciplino in osebno odgovornost na vseh ravneh.

Z ukrepi bomo začeli v tozdu po dopustih, ko bo na delu spet kolikor toliko polno število zaposlenih in ne bo več objektivnih ovir za doseganje plana. Doslej namreč vse leto zaostajamo za njim. Delno ga morda res ne dosegamo zaradi neugodnega asortimenta, glavni vzrok pa so le organizacijske in delovne slabosti.

Prvi ukrep bo uvedba plačilnih listov, ki jih bo treba oddajati sproti – s podpisom delavca in delovodja. S tem bomo poskusili spravi norme v normalne okvire, ugotoviti dejanska ozka grla v proizvodnji in preprečiti nadaljnjo obdelavo napačno obdelanih kosov (ter skrite ponovne obdelave).

Ukinili bomo gradacijo strojev in uvedli gradacijo ljudi, kar bo omogočilo posredna merila ocenjevanja.

Ustrezneje proizvodnemu procesu bomo razporedili stroje v hali in z morebitno dograditvijo odpravili prostorsko stisko.

Skupno z drugimi tozdi bomo ustvarili pogoje za pravilno delovanje sistema kapus.

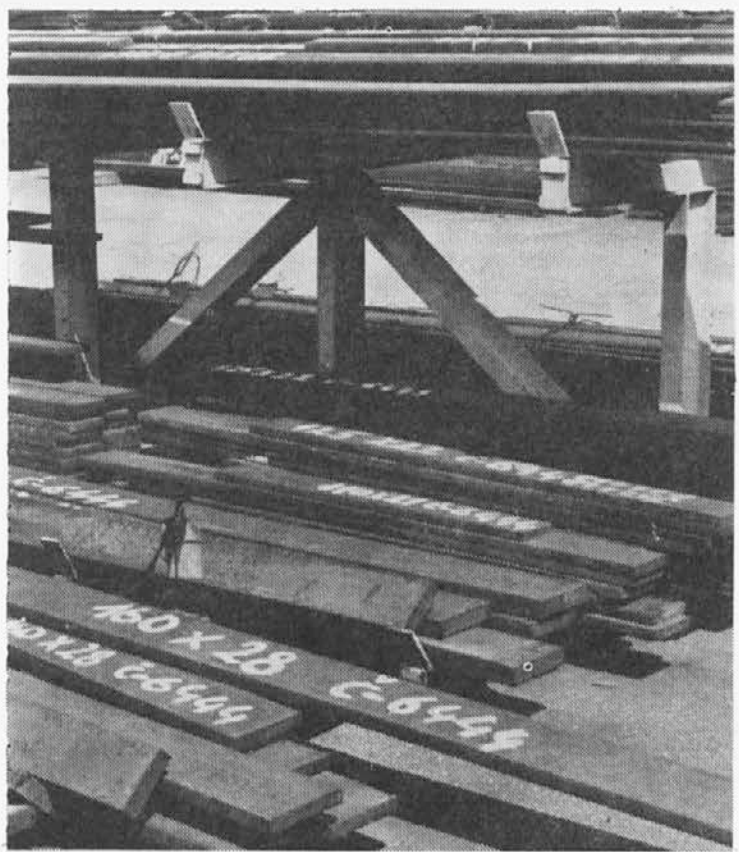
Prešli bomo na tehnološko določanje norm, kar je ob usposobljenem kadru izvedljivo v srednjeročnem obdobju.

S tem, da bomo izločili iz proizvodnega procesa solne kopeli, bomo izboljšali delovno okolje.

Kolikor bo mogoče, bomo amortizirane stroje nadomestili z novimi, primernejšimi za naše proizvodne in kakovostne zahteve.

Največjo skrb bomo namenjali kakovosti in doseganju dobavnih rokov, ki sta največji zahtevi trga in edina podlaga za doseganje boljših cen. S tehnološkim prevzemom materiala se bomo rešili slabega vložka že ob vstopu v proizvodnjo. Izpopolnili in inovirali bomo tehnologijo obdelave in s tem zagotovili stalno kakovost naših izdelkov. S povečanjem proizvodnje bomo zmanjšali zaostanke in zaloge materiala ter znižali revalorizacijske stroške.

Če bomo s takim načinom dela nadaljevali, se nam za prihodnost naše proizvodnje ni bači, tudi trenutno imamo dovolj naročil. Kljub temu bo naša prva skrb dosledna marketinška usmeritev. V vsakem trenutku moramo biti pripravljeni na spremembe potreb naših kupcev. Pri tem moramo znati izrabiti prednosti, ki jih imamo kot predeloval-

ci lastnega kvalitetnega jekla. Zavest o pomembnosti kakovosti bomo morali znati vcepiti vsem zaposlenim. To pa že ni več samo domena tozda ali poslovne enote, ampak je v veliki meri odvisno od politike OD v podjetju in državi sploh.«

Pripravila Mojca Potočnik

Anton Godec, inž., ravnatelj tozda Jeklovlek:

»V Jeklovleku je bila v 1. polletju letos glede na plan dosežena proizvodnja 94,1 %, eksterna proizvodnja 98,1 %, konvertibilni izvoz 75,7 %, eksterna realizacija 156,8 % in število zaposlenih 104,1 %.

Ocenjujemo, da odstotki zaostajanja za planom niso takšni, da bi mogli zaradi njih imeti tako veliko izgubo, celih 11 milijard din. Kje je vzrok, bomo ugotovili skupaj s strokovnimi službami. Eden med vzroki so gotovo cenovna razmerja, saj za vložni material damo toliko, da nam od prodajne cene ostane le 12,8 %, po planu pa nam bi moralo ostati 35 do 40 %.

Krivda tozda za izgubo je torej minimalna. Da smo manj izvozili, kot je bil načrt, je tudi pozitivno, saj zunaj dosegamo nižje cene kot doma.

Kljub temu smo sprejeli vrsto ukrepov, da se do konca leta izgube znebimo. Tako moramo zmanjšati zaloge končnih izdelkov s sedanjih 395 ton na največ 150 ton. Predvsem

imamo na zalogi luščeno jeklo, za kar so najrazličnejši vzroki, od neodpoklicev do nelikvidnih kupcev. Zmanjšati moramo tudi zaloge vložka, torej valjanega jekla, s sedanjih 645 ton na 400 ton, kajti v njih je vezanih precej sredstev. Seveda pa to pomeni, da se bo potem morala našim potrebam podrediti Valjarna, za katero lahko sicer rečem, da nam veliko redneje dobavlja material, kot ga je. Med ukrepi za 2. polletje, naj naštevam naprej, je tudi realno zmanjševanje neplačane realizacije od sedanjih 75 na 45 milijard din. Ta realizacija sicer ne vpliva direktno na rezultat, ampak nam zaradi obresti slabša ekonomičnost poslovanja. Največji dolžniki so seveda domači kupci.

Omenil bi še dva ukrepa, ki nista izredne narave, ampak naša stalna naloga. Zmanjšati moramo stroške in povečati tonažno proizvodnjo, tako da bi do konca leta dosegli plan. Če bi hoteli plan preseči, kar ob normalnem delu ne bi bilo nemogoče, pa bi seveda morali imeti več naročil.

V tozdu Jeklovlek ocenjujemo, da so napovedi, da smo se do konca leta sposobni izvleči iz izgube, realne, vendar le, če bomo sposobni, logično, da ob našem maksimalnem angažiranju, odpraviti zunanje vzroke, predvsem cenovna neskladja.«

Helena Merkač

NAPREDOVANJE IN RAZVOJ ZAPOSLENIH (Povzetki rezultatov raziskave v železarni)

Povezava med lestvicami

Križanja med razlikami na posameznih lestvicah v obeh obdobjih so pokazala naslednje izrazitejše povezave med:

- razlikami v plačilnih razredih in razlikami v stopnji formalne izobrazbe (tisti, ki so pridobili stopnjo formalne izobrazbe, so v večji meri napredovali na dohodkovni lestvici; ni pa zveze med pridobitvijo izobrazbe v kasnejših obdobjih kot posledico napredovanja v prejšnjem obdobju, ampak ravno obratno)

medtem ko jih ima slaba petina za seboj že zaposlitev v neki drugi organizaciji. Podatki kažejo na slabo mobilnost (geografsko in poklicno) in kar celo življenjsko zaposlitev v eni organizaciji. Najpomembnejši kanal zaposlovanja je bilo štipendiranje in povabilo organizacije (torej planirano zaposlovanje).

Anketiranci so odgovarjali na ista vprašanja za dvige različnih obdobj 1978 – 1984 in 1985 – 1987.

Povzetek najpomembnejših rezultatov.

že v opazovanih točkah rahel dvig, spremembo formalne izobrazbe pa je v obdobju 1984 – 1987 doseglo le 2 % anketiranih, v obdobju 1978 – 1984 pa 9 %. V izpopolnjevanja in usposabljanja se ni vključevala več kot polovica anketiranih. Dobra četrtina le v krajše oblike, dobra desetina pa le v daljše.

Dobra četrtina (v zadnjem obdobju 30 %) je že (**nadomeščala svojega nadrejenega**). Sistem nadomeščanja je neke vrste priprava bodočih vodstvenih kadrov. Mobilnost se razbere tudi iz razlik v hierarhičnih lestvicah v obeh obdobjih, intenzivnejša pa je v zgodnejšem obdobju.

Izobraževanje in napredovanje

V šolo oziroma tečaj je bilo v času anketiranja vključenih 15 % respondentov. Skoraj vsi so uživali t.i. ugodnosti za izobraževanje, saj je bilo to izobraževanje v skladu s potrebami organizacije. Zato preseneča, da je spodbuda za izobraževanje predvsem lastna, ni pa prišla npr. od kadrovske službe ali nadrejenih.

Zanimivo je, da anketiranci zaznavajo več napredovanj, kot pa jih kažejo npr. objektivni podatki iz razlik v plačilnih razredih, hierarhiji in zahtevnosti dela. Le 27 % jih trdi, da niso nikoli napredovali. Med tistimi, ki jim je uspelo, jih je to več presenetilo, saj tega niso pričakovali.

Največji vpliv na svoje napredovanje anketiranci pripisujejo neposredno nadrejenim in višjim vodilnim, njihov vpliv pa, kot izjavljajo, naj bi bil še večji.

Med razlogi za napredovanje so najpogosteje naštevili staž in izkušnje ali izpopolnjevanje in izobraževanje. Najpogosteje pa je bilo to posledica več vzrokov (našteti in drugih, npr. izpraznjeno delovno mesto, delovni rezultati, dobri odnosi s sodelavci in nadrejenimi). Po mnenju anketirancev je najbolje, če na napredovanje vpliva več razlogov.

Percepirano nazadovanje (7 %) je tudi večje od tistega, ki ga kažejo podatki, vzeti iz formularjev o razlikah npr. v plačilnih razredih v posameznih obdobjih. Vzroki, kot si sledijo glede na pogostost: zdravstveni razlogi, prenehanje razporeditve za določen čas in konflikt s sodelavci ali nadrejenimi oz. disciplinski ukrepi.

Zanimiva je izrazita želja (62 %) po napredovanju v strokovni hierarhiji, medtem ko samo napredovanje v vodstveni hierarhiji ni posebej privlačno (3 %). Kar dve tretjini anketirancev pa menita, da do napredovanja ne bo prišlo. Vsak sedmi respondent ni vedel, kaj mora storiti, da bo napredoval. To ne preseneča, saj jih kar 41 % ne ve, kdo jim lahko da informacije o napredovanju.

Napredovanje, ki so ga naši anketiranci razumeli predvsem kot sklop več značilnosti dela (npr. najpogostejša kombinacija: višji osebni dohodek, višja izobrazba, zahtevnejše delo, samostojnejše delo oziroma osebni dohodek in še eden ali dva razloga razen višjega vodilnega položaja), se je na rangju motivov za delo znašlo v sredini (vendar to velja le za napredovanje v strokovni hierarhiji, možnost napredovanja v vodstveni hierarhiji pa spodbuja le peščico), zato področja napredovanja ne smemo zanemarjati.

Andreja Čibron

- razlikami v plačilnih razredih in razlikami v stopnjah zahtevane izobrazbe (medsebojna povezanost napredovanja po zahtevnosti in nagrajevanju – višja zahtevana izobrazba povzroči dvig plače)

- razlikami v plačilnih razredih in razlikami v hierarhičnem položaju (višja hierarhična raven prinaša višji dohodek)

- razlikami v plačilnih razredih in zaposlenostjo v različnih obdobjih (tisti, ki so se zaposlili kasneje, so v opazovanem obdobju – tako prvem kot drugem – hitreje napredovali na plačilni lestvici, predvsem to velja za večje premike navzgor).

Kaj je pokazala anketa

V vzorec je bilo zajetih 224 zaposlenih, od tega 76 % moških in 24 % žensk, kar ustreza spolni strukturi v železarni. Trije starostni razredi od 20 do 50 let vsebujejo v približno enakem obsegu 94 % anketirancev, največ pa se jih je zaposlilo v ob-

dobju 1978–1984. Skoraj tri četrtine jih je bilo zaposlenih le v železarni,

Zaznavanje sprememb pri delu

Za odgovore je značilno, da anketiranci poudarjajo velike premike pri vseh postavljenih indikatorjih sprememb dela. Okrog 85 % jih trdi, da se jim je vsebina dela spremenila. Prav tako, da sta se povečali zahtevnost in intenzivnost njihovega dela, še posebej izrazito v zadnjem obdobju (84 %). Podobno samostojnost, čeprav med obdobji ni večjih razlik. Pogled v podatke iz formularja pokaže, da so opazna napredovanja v plačilnih razredih tako v obdobju 1984–1987 in 1978 – 1984; prav tako pa so tudi višje stopnje zahtevane izobrazbe.

Kvaliteto opravljenega dela ocenjujejo pozitivno, saj jih okrog 70 % trdi, da se je povečala v obeh obdobjih. Vendar pa je veliko tudi tistih, ki se niso mogli opredeliti. Izobrazbena struktura anketirancev ka-

Strokovna aktivnost

Poleg izobraževanja štejemo sem še inovativno in publicistično dejavnost ter aktivnost v strokovnih združenjih. Opazen je porast števila danih predlogov za inovacije in izboljšave iz zgodnejšega v kasnejše obdobje. V obdobju 1985 – 1987 tako npr. 68 % anketirancev ni dalo predlogov za izboljšavo, 14 % je posredovalo enega ali dva in 13 % tri in več. Od vseh pa jih je bilo 57 % v celoti sprejetih.

V istem času je predloge za izboljšavo dela dalo 31 % anketirancev in kar 70 % predlogov je bilo potrjenih.

Slabša pa je objavljenost strokovnih del – le 5 % jih je v zadnjem obdobju napisalo in objavilo elaborat oziroma strokovni članek.

Prav tako ni članov poklicnih združenj 70 % anketirancev, med člani pa prevladujejo »pasivneži«.

Druženopolitična in samoupravna aktivnost

Število tistih, ki niso opravljali nobene samoupravne ali delegatske funkcije, raste v zadnjem obdobju (od 33 % na 37 %). Med ostalimi pa jih je bilo največ članov enega samoupravnega organa, manj pa dveh in še manj treh. Podobno razmerje je pri opravljanju funkcije predsednika samoupravnega organa.

Število anketirancev, ki niso bili člani ZK, raste (od 73 % na 78 %); prav tako pa pada tudi njihova aktivnost v tej DPO.

Angažiranost v drugih DPO se v opazovanih obdobjih ni bistveno spremenila, čeprav so rahli trendi v zgolj članstvo in ne prevzemanje funkcij.

Najbolj nespremenjena je aktivnost v društvi oziroma prostovoljnih organizacijah (50 % nečlanov, 38 % članov in 11 % funkcionarjev).

Iz podatkov moremo sklepati na vedno večjo neaktualnost politične hierarhije.

POLETNE NOVOSTI V BESEDI IN SLIKI

OBNOVLJENI ELEKTROGLOBINSKI PEČI V KALILNICI

V letošnjem poletju sta delavca angleške firme Cooperheat s pomočjo vzdrževalcev Železarne Ravne rekonstruirala dve kalilni peči v Kalilnici.

Staro kovinsko konstrukcijo peči so obzidali z novo, lahko izolacijo, namesto spiral vgradili nove grelne elemente, ki omogočajo kaljenje do 1100°C, in naredili tudi novo regulacijo peči.

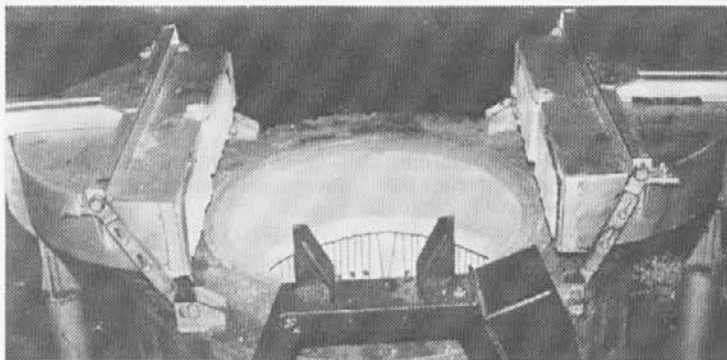
Delavci tozda SGV so odstranili staro obzidavo peči, pripravili nosilne elemente za lahko obzidavo ter Angležema pomagali vgrajevati nove materiale. Lahko izolacijo sestavljajo obliki peči prilagojeni keramični bloki z vgrajenimi obešali. Delavci in strokovnjaki tozda ETS so opravili vsa instalacijska dela in po načrtih dobavitelja izdelali novo regulacijo peči. Uporabili so evrotherm regulatorje s 16 programi, tako da bo možno kasneje procese računalniško voditi.

Rekonstrukcija prinaša pomembne pridobitve. Bistveno se je povečala zmogljivost peči, ki se zdaj od normalne temperature do 1000°C segreje v eni uri. V obzidavi se akumulira komaj 15 % toplote (prej 100 %), zaradi česar se po izklopu ohladi že v uri ali dveh, prej pa je bilo treba čakati dva ali tri dni, preden jo je bilo mogoče začeti popravljati. Nagla temperaturna nihanja energije in s povečanjem zmogljivosti toplotna obdelava bistveno pocenila, z novo regulacijo se bo izboljšala kakovost toplotne obdelave.

Opisana obnova peči ne pomeni revolucije v toplotni obdelavi Kalilnice, ampak je začetni poskus dohitevanja te tehnologije v svetu. Ne le, da se bo s prihrankom energije in s povečanjem zmogljivosti toplotna obdelava bistveno pocenila, z novo regulacijo se bo izboljšala kakovost toplotne obdelave.

Ko bomo rekonstruirali še dve napustni peči in toplotno obdelavo na vseh štirih obnovljenih kalilnih pečeh računalniško vodili (pri napustnih pečeh bo ob tem treba poskrbeti še za kroženje zraka), se bomo izognili t.i. človeškemu faktorju in redno dosegali zahtevano, predvsem pa enakomerno trdnost.

M.P.

LUŽILNICA POD NOVO STREHO

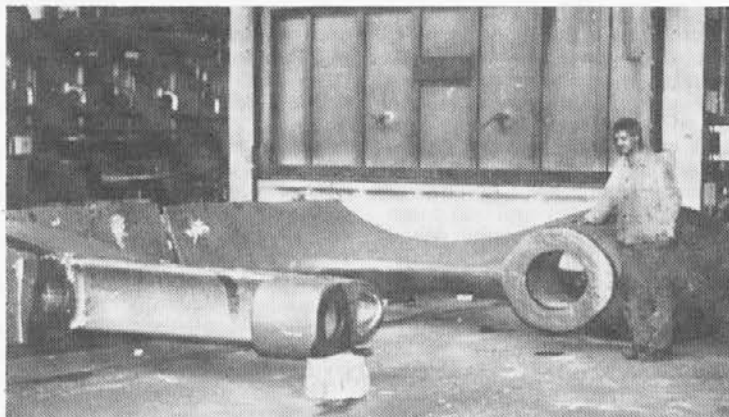
V kemiji vedo, da agresivne kisline razžirajo železo. To vedo tudi tisti, ki so projektirali novo konstrukcijo strehe nad lužilnico tozda Jeklovlek, a bo konstrukcija spet železna. Žal, zaenkrat ni drugega ustrežnejšega materiala, še vedno ima železo najboljše lastnosti. Da pa bo nova konstrukcija zdržala več kot 15 let, kot je zdajšnja, bo močnejša in manj členjena. Nova bo tudi kritina.

Dela so potekala avgusta. Konstrukcijo je izdelal TRIMO Trebnje, za menjavo pa je opravil Instalater Prevalje.

H.M.

NOV IZDELEK TEŽKE LIVARNE

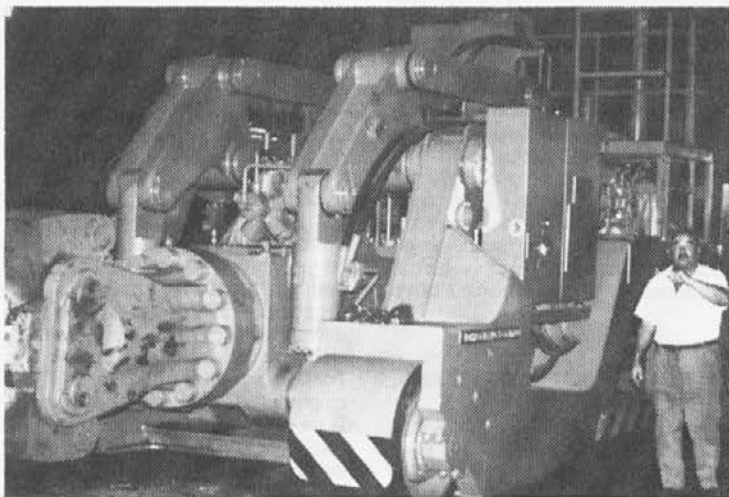
V težki livarni so sredi avgusta izdelali prvega iz serije desetih krmilnopolgonskih delov za ladje za avstrijsko firmo Öswag z Dunaja. Naročilo je priskrbelo podjetje Luenna in pomeni za tozda Jeklolivarna pomemben posel, saj je cena 38 šilingov na kg ugodna, celo boljša, kot jo za izdelke podobne kvalitete dosegajo pri internih dobavah.

Ker so naročilo dobili v ostri mednarodni konkurenci, bodo v Jeklolivarni naredili vse, da bo kupec zadovoljen tako s kakovostjo kot z dobavnim rokom, in to pri vseh naročenih izdelkih. Prve štiri bodo naredili letos, ostale prihodnje leto. Kot je povedal vodja težke livarne, pa seveda računajo še na nadaljnja podobna naročila avstrijske firme.

Izdelek, ki smo ga sredi avgusta fotografirali v težki livarni, je tako velik, da ni bilo mogoče celega ujeti v objektiv fotoaparata. Sestavljen je iz treh delov, ki tehtajo kar 14 ton. Modele za ulitke, ki so dokaj zahtevnih oblik, so izdelali deloma v domači modelni mizarni, deloma pa pri kooperantu v Zalcu.

M.P.

NOV MANIPULATOR ZA KOVAČNICO

Pred dvema letoma so ga naročili, dobili so ga avgusta. Zamenjal je 27 let starega. Namenjen je za 1800-tonsko stiskalnico, težek je 55 ton in ima nosilnost 15 ton, kar pomeni, da bodo z njegovo pomočjo brez uporabe obračevalca ingotov kovači lahko kovali tudi 14-tonske ingote. Zato bi se morala povečati produktivnost.

Manipulator je dobavila firma DDS iz Zahodne Nemčije. To je v kovačnici že njen peti manipulator, kar pomeni, da se kovači nanjo zanesejo, hkrati pa dokaz, da v tem tozdu skrbijo za unifikacijo strojnega parka. Ta je pomembna predvsem z vidika vzdrževanja.

Iz Nemčije so manipulator pripeljali v dveh delih. Čeprav so imeli za montažo in poskusno kovanje planiranih pet dni, so ga pod vodstvom predstavnika firme g. Heinricha Gräbenerja uspeli sestaviti in pognati že prvi dan. G. Gräbener je zato izrazil zadovoljstvo in hkrati presenečenje nad sposobnostjo naših ljudi, tako kovačev kot vzdrževalcev, in nad čistoto v kovačnici.

H.M.

PODJETNIŠTVO V SOCIALIZMU – KAPITALIZEM?

S sprejetjem Zakona o podjetjih (dalje ZP) decembra 1988 in njegove novele julija 1989 smo v naš pravni sistem vnesli pojme in institucije, ki so obstajale samo v drugih državah, pretežno v kapitalističnih. Zanimivo, da je bil ZP sprejet samo leto dni po slovesni razglasitvi novele Zakona o združenem delu, ki naj bi prinesla polet našemu gospodarstvu in s tem življenju nasploh. Kako so se zmotili, so se odgovorni zelo dobro zavedali in napako poskušali popraviti s sprejetjem ZP. »Poskušali« pravim zato, ker po dobrih osmih mesecih še ne moremo vedeti, ali bo poizkus uspel. Zakon o združenem delu pravnotehnično ni bil slab zakon, vsaj kar se tiče celotne obravnave snovi. Imel je to napako, da ni ustrezal času, v katerem je veljal. Za ZP že vemo, da je pravnotehnično slab, vsaj kar se podnormiranosti tiče, imamo pa vanj že na začetku precej več zaupanja kot v ZZZ. Zakaj?

ZP je »pospravil« z monopolom družbene lastnine, ki je ohromil podjetništvo vseh nas. Uvedeni so bili pojmi in institucije, ki nam dajejo zaenkrat le še formalno, pa vendar trdno podlago za ponovno oživetev ustvarjalnosti, ki nam je je pretežno vsem primanjkovalo.

V ZP beremo o **podjetju** v družbeni, **mešani**, **zadružni** in **zasebni lastnini**, **dalje o delniški družbi, družbi z omejeno odgovornostjo, komanditni družbi, družbi z neomejeno solidarno odgovornostjo članov** in znotraj teh o **skupščini, upravnem organu in nadzornem organu**. ZP uporablja tudi pojem **dobiček**, ki mu po domače rečemo profit. Vse to so revolucionarne novosti predvsem zato, ker bi glasno razmišljanje o teh institutih še nedavno pomenilo preganjanje s strani državnih organov.

Vsi vemo, da so ti izrazi udomačeni v kapitalističnih državah, ne poznamo pa dovolj njihove vsebine in pomena. Poglejmo si jih od blizu.

PODJETJE, PODJETNIK, PODJETNIŠTVO

ZP opredeljuje **podjetje** kot pravo osebo, ki opravlja gospodarsko dejavnost zaradi pridobivanja dohodka oziroma dobička. Podjetja po ZP so torej vse pravoorganizacijske oblike, ki jih ta zakon omenja, in sicer: **družbeno podjetje, javno podjetje, sestavljeno podjetje, zasebno podjetje, pogodbeno podjetje, delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo, komanditna družba, družba z neomejeno solidarno odgovornostjo članov**. Za primerjavo naj omenim, da smo po ZZZ poznali samo organizacije združenega dela (OZD), in to samo tri: TOZD, DO, SOZD.

Ker naj bi v podjetju delali **podjetniki**, si pogledajmo, kdo je podjetnik. Po sodobni zahodni ekonomski teoriji je podjetnik nosilec gospodar-

ske aktivnosti, ekonomski subjekt in pionir razvoja, ki na svoj riziko angažira svoj kapital za opravljanje gospodarske dejavnosti. Podjetnika kot dinamičnega človeka moti ustaljen potek stvari in je v svojem bistvu načelno proti temu, da vedno ostane vse po starem. Podjetniku je že po njegovi naravi tuja konservativna naravnost, da njegovemu duhu nasprotuje vsako običajno mišljenje, reševanje problemov na običajen način, vztrajanje na istem mestu in zadrževanje tega, kar je čas povozil. Ta pojem je povezan z lastnino. Podjetnik se poteguje za lastnino, če je še nima in je lahko podjetnik tudi brez nje, če le izpolnjuje ostale pogoje.

Celotno aktivnost podjetnikov imenujemo **podjetništvo**. Po Bajtu lahko podjetništvo najpreprosteje označimo kot usmerjanje kapitala v konkretne zaposlitve. Podjetniško funkcijo lahko razdelimo na tri sestavne dele: **inovatorstvo, investiranje in tveganje**.

DRUŽBENA, MEŠANA, ZASEBNA, ZADRUŽNA LASTNINA

Dosedanja zakonodaja praktično ni dopuščala, da bi podjetja bila tudi v mešani in zasebni lastnini. Po ZP smo dosegli celo več, kot smo si upali pričakovati. Vsa podjetja, torej tudi mešana in zasebna, so enakopravna na trgu. Značilno za mešano podjetje je, da je solastnik tega podjetja tujec. Za zasebno podjetje je največja značilnost, da ga lahko ustanovi celo posameznik. Pojma družbena in zadružna lastnina sta nam poznana.

DOBIČEK

Dobiček ne pomeni nič drugega, kot je do nedavnega pomenil čisti dohodek. Praktično lahko rečemo, da je dobiček tisti del sredstev, ki je podjetju ostal po poravnavi vseh družbenih obveznosti. Če podjetje ustvari dobiček, to še ne pomeni, da si bomo delavci delili ta dobiček. Poskrbeti je treba tudi za boljši jutri podjetja. Del dobička, če je manjši pa tudi vse, je treba prelititi v akumulacijo. Večji bo dobiček, boljše bodo delavci in podjetje živeli jutri in boljše bomo delavci živeli danes.

DELNIŠKA DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO, KOMANDITNA DRUŽBA IN DRUŽBA Z NEOMEJENO SOLIDARNO ODGOVORNOSTJO ČLANOV

O teh oblikah podjetij, še posebej pa o prvih dveh, govorimo na vsakem koraku, zelo malo pa o njih vemo. **Delniška družba (dalje DD)** in **Družba z omejeno odgovornostjo (dalje DzOO)** sta kapitalistični družbi, drugi dve pa osebni družbi. Prva bistvena razlika med njima je v tem, da je v kapitalističnih družbah kapital

oz. sredstva personificiran. To pomeni, da je kapital tisti, ki daje tem družbam lastnost pravne osebe in družba obstaja neodvisno od vlagateljev. Ni zakonitost, je pa na Zahodu skoraj pravilo, da vlagatelji nimajo bistvenega vpliva na gibanje kapitala potem, ko so ga vložili.

Pri osebnih družbah, kamor spada komanditna družba (dalje KD) in družba z neomejeno solidarno odgovornostjo članov (dalje DzNSO) pa je osebna povezanost med družbeniki večja. Pri osebnih družbah se zadovoljujejo bolj ozki, osebni interesi. Druga bistvena razlika pa je, da vlagatelji kapitala pri kapitalističnih družbah ne odgovarjajo za obveznosti družbe z osebnim premoženjem, ampak samo z vložnim in do višine vložnega. Prav zaradi te značilnosti osebnih družb na zahodu ni veliko. Tretja razlika, ki pa ni pravilo, je, da je skoncentrirani kapital v kapitalističnih družbah mnogo večji kot pri osebnih družbah, kar pa je logična posledica zgornjih dveh razlik.

Medtem ko je ZP povzel obe pravoorganizacijski obliki kapitalističnih družb, pa je pri osebnih bolj skromen. Zahod pozna še tiho družbo in javno trgovinsko družbo (ki pa je ne smemo mešati z našim javnim podjetjem). Uvedli pa smo DzNSO, ki je Zahod ne pozna. Nemška zakonodaja pozna še komanditno družbo na delnice, ki je ZP tudi ni uvedel, še posebej pa so na Zahodu zanimive kombinacije med temi družbami, ki jih pri nas tudi ni. Velike razlike so tudi med posameznimi družbami. Poglejmo si bistvene v tistih družbah, ki jih pozna ZP. Znotraj teh pa so tudi razlike. Poglejmo si glavne, kot izhajajo iz naše veljavne zakonodaje:

a) DD

So družbe z največ kapitala, ker je tudi vlagatelj po navadi mnogo več. Najmanjši znesek za ustanovitev DD je trenutno 150.000.000 din. (ZIS ta znesek enkrat na leto spremeni). Posamezne vloge so izražene v delnicah, ki so vrednostni papirji. Vlagatelji s samim upravljanjem DD v bistvu nimajo zveze. Vlagatelj svoje vloge ne more dobiti nazaj. Delnico, na kateri je izražena njegova vloga, lahko proda na borzi, pač za ceno, kakršna na borzi za konkretno podjetje velja, to pa je lahko nad ali pod njeno nominalno vrednostjo.

b) DzOO

So prav tako kapitaliske družbe. Za njihovo ustanovitev je trenutno potrebno 20.000.000.– din. Posamezne vloge so izražene v deležih. DzOO lahko ustanovi ena sama oseba. Deleži se lahko prenašajo med družbeniki ali na druge osebe.

Posle v DD in DzOO opravljajo posebni organi, katerih pravice in obveznosti v glavnem določa zakon. Ti organi so **skupščina, upravni odbor, nadzorni odbor**, delavski svet, poslovodni organ.

c) KD

Je osebna družba, v kateri je del članov družbe odgovoren za obvez-

nosti družbe s svojim celotnim premoženjem in upravlja posle družbe (v nadaljnjem besedilu: komplementarji), del članov pa odgovarja za obveznosti družbe z vložnimi sredstvi (v nadaljnjem besedilu: komanditisti).

Gospodarski pomen te družbe je v tem, da upravlja družbo po navadi tisti, ki je prispeval zgolj simbolična finančna sredstva. Pravi vlagatelj pa pri tej obliki ne tvega veliko, samo svojo vlogo. Na Zahodu so te družbe ravno zaradi tega podvržene različnim špekulacijam premožnih ljudi. Kot zanimivost naj povem, da zahodnonemško statusno pravo pozna tudi KD, kjer kot komplementarji nastopajo DzOO. Zaradi špekulacij, ki so lahko v ozadju, so pod strogim nadzorstvom državnih organov.

d) DzNSO

Je osebna družba, v kateri so vsi člani neomejeno in solidarno odgovorni za obveznosti družbe s celotnim svojim premoženjem. Upniki družbe lahko zahtevajo poravnavo svojih terjatev do družbe iz premoženja družbe, če pa jih ni mogoče poravnati iz tega premoženja, lahko zahtevajo poravnavo svojih terjatev tudi iz osebnega premoženja družbenikov. Družbo upravljajo vsi družbeniki, če se ne dogovorijo drugače.

ZAKLJUČEK

Kljub mnogim pomanjkljivostim ZP, ki pridejo do izraza predvsem, če delamo primerjavo navedenih institutov z zahodnoevropskimi, in kljub spoznanju, da bo ZP dejansko zaživel šele, ko bomo spremenili miselnost, ki smo jo razvijali 44 let, moramo biti zadovoljni, da smo ustvarili temeljne pogoje za uspešnost našega gospodarstva, kar navedene novosti vsekakor so. Nismo se odločili za kapitalizem, odločili smo se za bolj kvalitetno življenje. Ali ga bomo resnično zaživel, pa je odvisno od nas vseh.

KORAK V PRIHODNOST

Kako hočejo živeti Evropejci

Strateški načrtovalci Evrope '92 so med celo vrsto drugih raziskav uvrstili v sklop tega velikega projekta tudi obsežno raziskavo, ki so jo imenovali »evro-stili«, v podnaslovu pa ji pravijo »Moje življenje v Evropi '92«. Čuditi se temu ne smemo. Evropa bo imela 320 milijonov potrošnikov. To pa je številka, ki je vredna vsega spoštovanja in seveda pozornosti gospodarstva. Zelo važno je pač vedeti, kakšen okus imajo vsi ti ljudje, kakšne navade, nazore, nagnjenja itn. Zato so se ustrezni inštituti v državah EGS skupaj lotili omenjene raziskave.

Med 24.000 prebivalcev enajstih držav EGS, Švedske, Norveške, Švice in Avstrije so razdelili vprašalnike, iz katerih so dobili odgovore na 3.500 vprašanj. Skica 1 kaže srž raziskave, ki je šla v velike podrobnosti.

Seveda je končni namen izvedenosti podatkov o potrošnih in nakupovalnih navadah, o premoženjskem stanju (standardu) kakor tudi o odnosu do raznih prijemov ekonomske propagande, vendar bo še vedno velika korist tudi za družboslovce. Naposled je skoraj nujno vedeti, kaj imata skupnega npr. Sicilijanec in Škot pa Grk in Danec – v neki prihodnosti vse državljani ene same države.

Brez poenostavitve ne gre

Da bi množico podatkov prikazali čimbolj pregledno, so bile potrebne tudi poenostavljene ponazoritve. Tako so se poslužili npr. zemljevida, s pomočjo katerega so ugotovili položaj posameznih, dovolj tipičnih življenjskih navad oz. stilov. Ta zemljevid najprej določata dve osi, kate-

rih nasprotna pola kažeta osnovna nasprotja med stališči oz. vedenjskimi vzorci (skica 2).

Te štiri točke so opisane z naslednjimi gesli:

gibanje: modernost, odprtost do novosti, drznost, fleksibilnost
vztrajanje: konservativnost, želja po varnosti, ustaljenost, tradicija

dobrine: usmerjenost k materialnemu, potrošnemu, k uživanju

vrednote: duhovna usmerjenost, iskanje nematerialnih vrednot, puritanska vzdržnost, iskanje globljih smislov.

Ta dvoosni »križ« dopolnjuje z navpično tretja dimenzija (skica 3). Njena pola sta:

razumsko: razmišljanje in načrtovanje, racionalnost

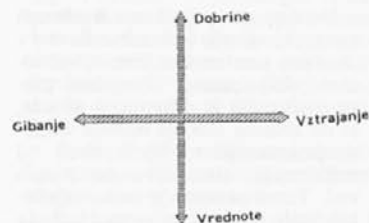
čustveno: impulzivno, čutno – čustveno.

V tem tridimenzionalnem prostoru so torej Evropejci razvrščeni v 16 različnih »evro-stilov«. Položaj posameznega stila je sicer enak za pripadnike različnih narodov, razlike pa so razvidne iz odstotkov pri posameznih stilih.

Cilj je optimalno trženje

Iz množice podatkov je bila izdelana cela vrsta kompetentnih poročil in napolit za najrazličnejša področja proizvodnje, kot npr:

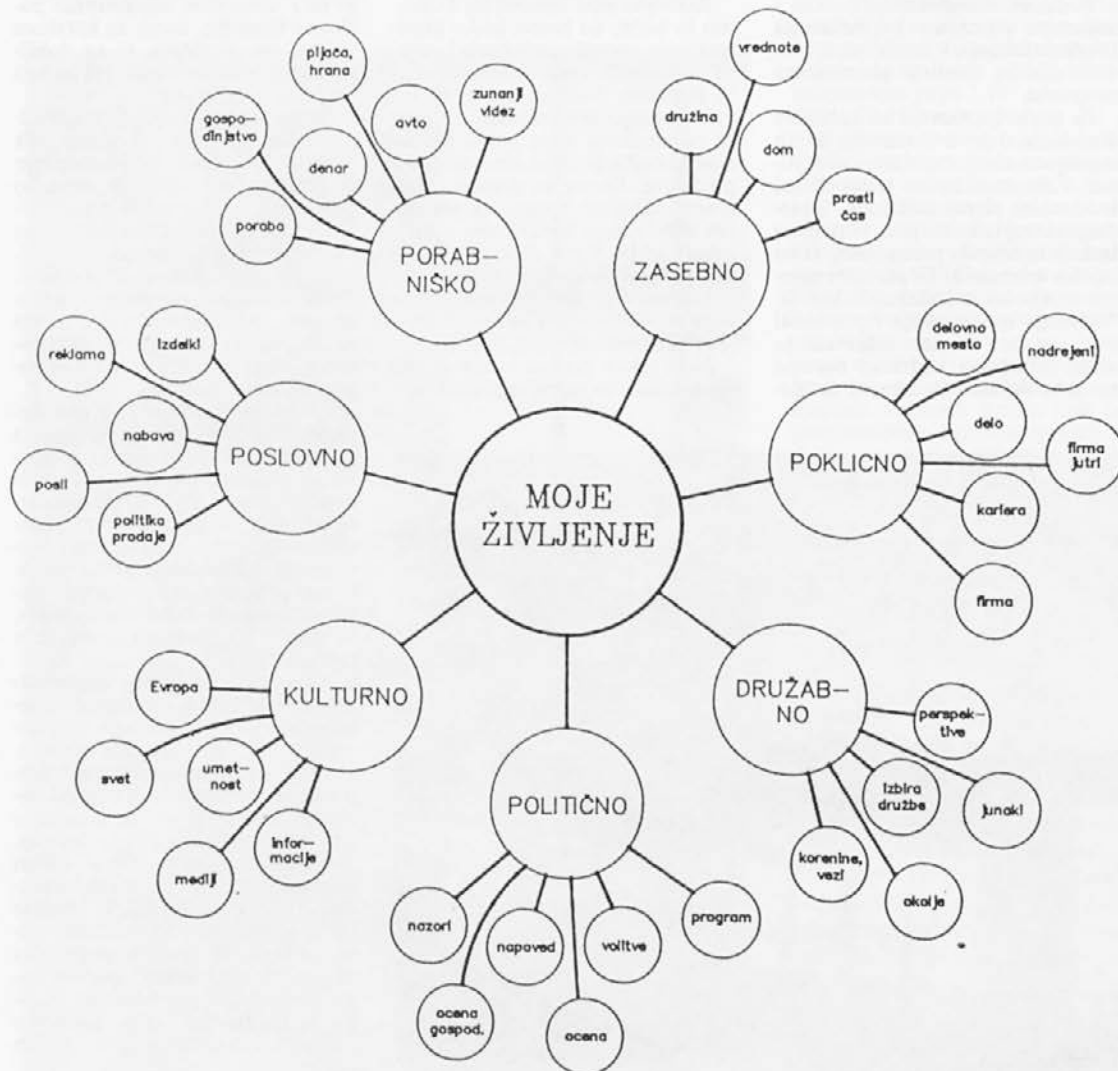
- hrana, pijača, tobak

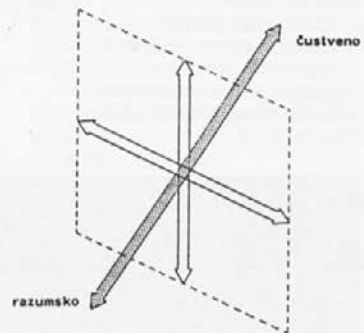
Skica 2

- finance, banke, zavarovanje
- avtomobilska industrija
- čistila, pripomočki za gospodinjstvo
- bela tehnika
- osebna higiena in kozmetika
- stanovanje, vrt, naredi sam
- prosti čas, dopust.

Iz teh analiz bodo množični mediji črpali podatke za izdelavo svojih programov (časniki, TV), strokovnjaki za ekonomsko propagando se

Skica 1

Skica 3

bodo prilagodili okusu ljudi v posameznih državah. Strokovnjaki za trženje bodo znali svetovati svojim firmam, kakšni izdelki bodo prinesli največ dobička. Razvojniki bodo poskušali ugotoviti, kam se gibljejo trendi, in bodo programirali nove izdelke tja do leta 2000 in naprej.

Za nas Slovence je pač zanimivo in koristno spoznati vsaj drobec prizadevanj t.i. tržne ekonomije, o kateri menimo, da vemo veliko.

(Povzeto po Marketing Journalu 2/89)

FUŽINAR ZA RAZVOJ

MOŽNOSTI PRESTRUKTURIRANJA ŽELEZARNE RAVNE V NOVI ORGANIZACIJSKI SHEMI

V prispevku prikažemo možnosti prestrukturiranja Železarnе Ravne v razvojno kontinuiran sistem več industrijskih panog. Program prestrukturiranja je dinamičen proces, ki na sedanji stopnji razvoja zahteva poznavanje različnih strok od metalurgije, strojništva do drugih ved. Temu procesu je treba zagotoviti tudi dinamične organizacijske oblike obnašanja, vodenja in odločanja. Za naš bodoči uspešen razvoj in rast sistema smo v osnovah reorganizacije postavili najpomembnejše izhodišče, da se sistem preoblikuje iz proizvodno tržnega v razvojno tržni sistem. Ta odločitev potegne za sabo vse nove kvalitete v poslovanju, ko naj bi iz relativno tega sistema postali odprti tržni usmerjeni sistem.

Pri postavljanju poslovnih enot kot izhodišču nove kvalitete poslovanja je poslovodni odbor vodila pragmatična miselnost, da moramo postati tržno uspešnejši in fleksibilnejši. Poizkusili smo se izogniti sentimentalnosti, s katero smo v veliki meri vsi več ali manj obremenjeni. Izhajali smo iz naslednjih vidikov nove zakonodaje in naše zahteve, da postanemo bolj uspešni v vseh sredinah:

- tehnološko znanje
- tehniška opremljenost
- kapitalske povezave
- ekonomska samostojnost
- nove organizacijske oblike

- tržna naravnost programa.

Vseh šest vidikov je poslovodni odbor enakovredno ocenjeval, da se je odločil, kako sestaviti posamezno poslovno tržno enoto. Predlog je znan in je osnova za nadgradnjo v vseh strokovnih službah, kjer se naj bi koncentrirala vsa strokovnost, potrebna za uspešno poslovanje.

Ker smo v fazi priprav predlogov, kakšno obliko uvesti v posameznih strokovnih sredinah, je treba opozoriti na mejne faktorje. Ne smemo pozabiti, da v takšnih posegih lahko marsikatero strokovno delo postavimo na nepravo mesto odločanja ali v neprimeren sistem organiziranja. Imamo določene izkušnje in vemo, kako želimo tehniško in tehnološko oblikovati sistem.

Postopek reorganizacije poteka s sočasnimi procesom kvalitativnega prestrukturiranja v izdelovalca, predelovalca in finalista plemenitega programa.

Za področje razvoja so zanimiva dosedanja dejstva o razvoju, ki jih moramo v novi organizaciji akceptirati. Železarna Ravne je specifičen izdelovalec plemenitih jekel. Dosedanji razvoj izdelave jekel temelji na lastnih razvojnih potencialih, ki so zajeti v tehnološki ter razvojni opremi in visoko kvalificiranih kadrih. Nadaljnja specializacija v plemeniti program bo od nas zahtevala še večjo prisotnost kadra in opreme pri tehnološkem in tržnem osvaja-

nju zastavljenega asortimenta. Specialiteta dosedanjega razvoja je v tem, da smo posamezne plemenite skupine jekel osvojili tudi v predelovalni fazi, preoblikovanje, toplotna obdelava in mehanska obdelava. V zadnjem obdobju se je železarna veliko opremljala z opremo za osvajanje plemenitih jekel, njihovimi lastnostmi v ekstremnih razmerah in za osvajanje specialnih zlitin. Asortimentsko je plemeniti program konica metalurgije. Na Ravnah imamo tehnološko in tehniško opremo za izdelavo vrhunškega programa, to je kvalitativnih proizvodnih ekstremov na tem področju. Ostala proizvodnja je komercialna izvedenka tega vrhunškega programa, ki se glede na opremo in naprave trži.

Razvojno smo opremljeni z opremo in kadri, da bomo lahko konstruktivno posegli v določanje lastnosti plemenitih jekel, standardizacijo in kontrolo. Naši strokovnjaki vse več svetujejo posameznim birojem in porabnikom jekla pravo smotnost uporabe in optimalno možnost predelave. Danes so določeni programi izključno vezani na tak način sodelovanja proizvajalec - uporabnik jekla. V teh dialogih je nujno, da imaš poleg tehnologije izdelave izdelan in osvojen tudi popoln atlas lastnosti svojih jekel s primerjavo konkurence.

Novi sektor razvoja in zagotavljanja kvalitete bo moral organizacijsko

slediti tem tokovom, kajti le to bo garant naše pozitivne dolgoročne prisotnosti na trgih.

Veliko bo sprememb na marketingu, razvoj tržnih znanosti nam narekuje spremembo filozofije na tem področju. Vse manj količin bomo prodajali neznanim kupcem prek velikih metalurških distributerjev. V borbi za trg smo se opremili z informacijskim sistemom za pridobivanje informacij iz svetovnih bank podatkov. Iz njih črpamo tržne možnosti po novih programih in izdelkih in vanj vnašamo naše zahteve. Poleg dobrega imagea, ki smo si ga v svetu pridobivali v petdesetletnem izvozu naših izdelkov in na domačem trgu, si ime ustvarjamo tudi z novo informacijsko tehnologijo in z uvajanjem marketinške poslovne filozofije, korak za korakom tržimo one kvalitete, ki so dobičkonosno interesantne za naš bodoči proizvodni program.

Kupci vse bolj postavljajo naslednji vrstni red zahtev: kvaliteta, rok in šele nato cena na plemenitem programu. Tem zahtevam moramo odgovoriti v proizvodnji z zagotovljeno in z njihove strani preverjeno kvaliteto, s fleksibilnostjo proizvodnje in notranjo ekonomiko stroškov. Tržno se vse bolj povezujemo s svetovnimi proizvajalci plemenitega programa jekel, ker le prek njih bomo našli na višjem nivoju svojo poslovno in uspešnost.

Železarna Ravne je že v tem trenutku zadovoljivo opremljena z napravami za proizvodnjo plemenitega programa. Poleg osnovnih naprav imamo tudi vso tehnološko in tehniško infrastrukturo za zagotovitev kvalitete in optimalne proizvodnje. Laboratoriji, ljudje, znanstvene povezave so usmerjene v potrjevanje našega pozitivnega imagea, ki smo si ga pridobili doma in v tujini.

Na Ravnah smo poleg komercialnih kvalitet razvili tudi nekaj svojega in ravno to odstopanje od konvencionalnih poti nas dela uspešne. Tudi program reorganizacije v svoji vsebini pomeni odstopanje od trenutnih klasičnih poti in je iskanje bolj uspešnega tehniškega sistema. Sposobnost poiskati za naš sistem v tehniki razvojno pot v visoko tehnologijo in svetovni trg, ki odstopa od količinskega koncepta metalurgije, ter tako pot pravilno podpreti z dinamično organizacijo, pomeni dojeti metalurgijo, predelavo in finalizacijo na Ravnah in jo pozitivno podpreti v njenih razvojno tržnih ciljih.

Dr. Dušan Vodeb, dipl. ing.

KAJ SMEMO VEDETI O NIKLJU

Elektrotehnika, ultrazvok, merilna tehnika

Nikljeva jekla so nepogrešljiva v avtomobilih, letalih, v kemijski industriji in visokotemperaturnih pečeh. Nikelj pa je omogočil hitro razvijanje tehnike in gospodarstva še s svojim udejstovanjem na drugih področjih. Široko področje uporabe niklja je elektrotehnika: v kabelski tehniki in vseh aparatih, ki želijo že z majhnimi električnimi tokovi ustvariti velike magnetne učinke. Merilo uporabnosti je permeabilnost, začetna in največja.

Vzemimo transformatorsko pločevino, ki dosega maksimalno permeabilnost 10.000. V primeru, da ima 7 % silicija namesto 4, dosega 30.000. Če so zrna močno usmerjena, se baha taka zlitina hyperm VII z rekordnimi 60.000.

Zdaj tekmujejo s silicijevimi jekli nikelj – molibdenova. Permeabil-

nost 35.000 doseže jeklo s 47 % Ni in 3 % Mo, 100.000 jeklo z 79 % Ni in 4 % Mo ter 1.000.000 jekleni izdelki z 79 % Ni in 5 % Mo.

Jekla teh vrst so za ovoje kablov – transformatorska jedra radijskih in podobnih aparatov, tokovne pretvornike, električne merilne instrumente.

Ker terjamo od njih zelo veliko permeabilnost, mora biti koercitivna (magnetna) sila res majhna. Gre seveda za magnetno mehke snovi. To pomeni, da smejo vsebovati komaj kaj nemagnetnih vključkov in morajo biti proste notrajnjih napetosti.

Permeabilnost se jim do določene indikacije (blizu 0,5 tesla) počasi dviga, nad to vrednostjo (različno za različne zlitine) pa strmo pade.

To pomeni, da je vsaka zlitina uporabna le v določenem območju indukcije (gostote magnetnega toka).

Če ima jeklo poleg niklja še krom, je permeabilnost zmanjšana za 50 % (npr. jeklo s 30 % Ni in 9 % Cr).

Močno poveča se permeabilnost, če je jeklo med žarjenjem še magnetizirano. Smer kristalov (zrn) in osnovnih kock, v katerih so razvrščeni atomi železa in niklja, tudi odloča o odvisnosti magnetizacije od polja (v rabi je izraz jakosti).

Na primeru zlitine s 50 % Ni vidimo, da je magnetizacija sorazmerna električnemu polju v smeri roba kocke, ki je vzdolž smeri valjanja. Če je rob kocke pravokoten (preččen) na to smer, se magnetizacija v šibkih (majhnih) poljih hitro dviga, v močnejših pa počasneje.

Nikljeve zlitine so znane tudi po svoji magnetostrukturi, natančneje povedano po sorazmernosti raztezkov z magnetnim poljem (njegovo »jakostjo«) v širokem območju od $2 \cdot 10^4$ do $7 \cdot 10^4$ A/m. Zlitine železa s platino ali kobaltom sicer nudijo večje relativne raztezke, toda linearnosti z magnetnim poljem ni.

Magnetostruktura ali sprememba mer zaradi magnetnega učinkovanja je odvisna od smeri osnovnih kock v kristalih – razen v jeklu z 81 % niklja.

Če koga zanima: čisto železo ima v različnih smereh raztezek ali skrček, medtem ko se čisti nikelj v magnetnem polju le krči, največ za $45 \cdot 10^{-6}$ v smeri (100). Jeklo s 50 % Ni se v magnetnem polju $2 \cdot 10^4$ A/m raztegne za $30 \cdot 10^{-6}$ m/m. Seveda gre za majhne spremembe mer, toda zadostne, da v izmeničnem magnetnem polju začne jeklo peti ko muren v mesečini. Le da železa ne zaznamo s prostim ušesom, ker ga sami spodbujamo s previsoko frekvenco – nad 20.000 nihajev na sekundo (Hertzov). Take frekvence so potrebne v kontrolnih napravah za odkrivanje majhnih napak v jeklu. Hitrost zvoka v jeklu je dvajsetkrat večja kot po zraku, zato morajo biti za dosego majhnih valovnih dolžin tudi pogostnosti (frekvence) nihanj jeklenih delcev za okoli desetkrat večje, kot jih ima slišni zvok.

Tako sodeluje nikelj v kontroli brez poškodb snovi.

Ker se krči jeklo v magnetnem polju tudi, če ga mehansko razteguje mo, dobimo dejansko premajhen raztezek oz. izračunamo prevelik elastičnosti modul. In obratno: notranje napetosti in feromagnetnem jeklu zmanjšajo ta učinek na spremembo elastičnega modula.

V merilni tehniki smo zelo veseli nikljevih jekel in Ni zlitin nasploh, ker nam omogočajo izdelavo razmeroma poceni instrumentov. Vzmeti, ki ohranjajo enako elastičnost, prožnost, do visoke in do nizke temperature, so iz jekla s 36 % Ni, nekaj Cr in malo W. Potem gre za naprave, kot so elektronke, kjer morata biti razteška stekla in kovine z ogrevanjem enaka. Namesto platinških žic lahko uporabimo take iz jekla z 12 % Cr in 36 % Ni. Velja tudi jeklo z 48 % Ni.

Podobno je z meritvami visokih temperatur, kjer nam cevka z živim srebrom ne pomaga več.

Kromova žica, priložna na Ni-Cr žico, ustvarja ob ogrevanju stika električno napetost, ki je sorazmerna razliki temperatur lota in prostih koncev žice. Električna napetost je posledica različnih aktivnosti – pritiskov elektronov v različnih kovinah.

Tudi s to lastnostjo nikelj zamenjuje platino, kajti druga vrsta teh elektromotorjev je iz platine in zlitine platine ter rodija.

Če napeljemo prosta konca žic na občutljiv merilec električne napetosti, smemo namesto napetosti (milivoltov) napisati kar stopinje Celzija – v določenem razmerju seveda.

Paru zlotanih žic v tej vlogi pravimo termoelement.

Vesoljski radijski in drugi oddajniki informacij dobivajo energijo od takih termoelementov. V prvih vesoljskih sondah so bili električni generatorji moči okoli 5 W sestavljeni v načelu preprosto: okoli kroglice radioaktivnega polonija 210 so kot napere kolesa stali termoelementi z loti ob kroglici.

Generatorji sedanjih vesoljskih plovil so že stokrat močnejši, blizu sonca pa so sploh le pretvorniki svetlobe v elektriko.

Mag. Franc Uranc

NOVI TIRI ZA ŽERJAV V ŠPEDICIJI

Čprav v špediciji ne teče neposredna proizvodnja, je to eden naših pomembnejših obratov. Kar gre skozenj, je prodano in prej ali slej tudi denar.

Zato ni nepomembno, kako je ta obrat opremljen, še posebej, ker so v Železarni Ravne zaradi navade tozdog, da večino odpremljajo šele konec meseca, obremenitve v njem neenakomerne. Ko je »špica«, mora vse – od ljudi do naprav – delati brezhibno.

Zato za špedicijo ni bila težka odločitev, ko jim je tozdog SGV pri zamenjavi tirov za žerjavno progo ponudil dve tehnološki možnosti spajanja tirnic: prvo hitrejšo, cenejšo in enostavnejšo, a po učinku slabšo (klasično privijačenje tračnic, ki ga lahko opravijo naši vzdrževalci) in drugo dolgotrajnejšo, dražjo in bolj zapleteno, a po učinku in vzdržljivosti boljše (indukcijsko varjenje).

Delo so v začetku junija opravili strokovnjaki mariborske železnice s pomočjo Hidromontaže in naših delavcev.

Informacijo je posreduje delovodja montaže in varjenja v tozdogu SGV Franc Miško, posnetek z dela pa je prispeval Zvone Skorenšek.

KO UMRE ČLOVEK

O GOVORNIKIH IN GOVORIH NA POGREBIH

Najbrž nas ni veliko junakov, kot je bil Aškerčev popotnik v Mejniku. Se pri Custozzi se ni bal smrti, pa čeprav ji je zrl v oči.

Večina se nas namreč smrti boji. Je neznan, kljub temu, da je to ena najbolj naravnih stvari na svetu. Človek se rodi, živi in umre, takšna je logika, v naprej določeno zaporedje. Ni ga težko razumeti, dokler gre samo za resnico življenja. Toda kaj, ko je smrt predvsem tudi čustvena kategorija (žalost je čustvo!), ki ljudi tem bolj razoroži, čim bolj nepričakovana je.

Smrti torej nimamo radi: ne žive, ne v besedi in ne v sliki. Velja za tabu temo, ne po sili (prepovedi), ampak smo si jo, podobno kot spolnost, sami ustvarili tako. Razlog? Mogoče je v tem, da sta smrt in ustvarjanje življenja vzemirljiva. Po besedah Umberta Eca v knjigi Ime rože je namreč »samo ena stvar, ki vzemirja ljudi bolj kot užitek, in to je bolečina«.

Ravne in Prevalje iščejo govornika

Smrt pa je kljub svoji odvratnosti kar tu med nami. Dejstvo je, s katerim moramo živeti in v zvezi s katerim moramo delati, pisati, govoriti – ko človek umre. Takšno je moralno pravilo.

To pravilo je za Koroško zapisano v Medobčinskem uradnem vestniku št. 2/80. Imenuje se odlok o pogrebnih svečanostih za občino Ravne na Koroškem. V njem je opredeljeno, »da se mora družba posloviti od umrlega občana. Odlok zavezuje krajevne skupnosti, da zagotovijo predstavnika, ki je zadolžen za poslopitev od umrlega občana«.

Kljub zavezovanju in zadolževanju pa se pri uresničevanju odloka zatika. Ljudi, ki bi se hoteli poslavljati od umrlih, krajevne skupnosti namreč ne zagotavljajo. Zato je OK SZDL Ravne konec julija sklicala sestanek »v zvezi z izvajanjem odloka o pogrebnih svečanostih v občini Ravne«. O sklepih s tega sestanka je tov. **Kristina Pregl, sekretarka Občinske konference SZDL Ravne**, povedala:

»Odlok zavezuje krajevne skupnosti v naši občini, da zagotovijo predstavnika, ki se v imenu krajanov poslovijo od umrlih. Povedati moram, da imajo v večini naših krajevnih skupnosti te stvari že nekaj časa urejene, ni pa to urejeno na Barbari, ki je uradno pokopališče ravenskih in prevaljske krajevne skupnosti. V KS Črna na Koroškem, Mežica in drugod imajo že dalj časa določene govornike in jim tudi poravnajo potne stroške in nagrado iz sredstev občinskega proračuna.

Mislím, da tiči vzrok za takšno stanje v tem, da je težko najti tiste občane, ki bi znali ali hoteli ter imajo posluš, smisel in sposobnost, da bi bili pripravljene govoriti na pogrebi. Vseeno upajmo, da krajanji z Raven in Prevalj ne bomo ostajali bele vrane in bomo čim prej uspešno rešili tudi vprašanje zadnjega slovesa od naših umrlih krajanov, saj so te stvari odraz naše splošne kulture in primerne odnosa do sokrajanov.«

Govornik ni lahko biti

S tov. Preglovo upajmo, da se bo v omenjenih krajevnih skupnostih res našel kdo, ki bo hotel prevzeti to nalogo, ki ni lahka in je resnično ne more opravljati vsakdo.

Govornik mora namreč imeti vsaj dve sposobnosti: znati mora pisati oz. sestavljati pogrebne govore, kar se zdi lažji del, in govoriti mora biti sposoben v tako specifičnih okoliščinah, kot so pogrebi.

Da takih ljudi ni, bi bilo seveda neopravičeno trditi; gotovo so (in po že slišanih govorih so celo zelo dobri med njimi, zanesljivo tov. Mitja Šipek, pa Anka Mavrelova, dekle s Strojne, ki na domačem pokopališču redno dostojno jemlje slovo od umrlih), a kaj, ko takšne »obrbi« nočejo prevzeti, zaradi njene antipatičnosti ne. Kajti ni dovolj hoteti, pisati in govoriti, v tistih za svoje najtežjih trenutkih je treba do njih in zbrati podatke o umrlem, kar spet ni prijetno opravilo.

V govoru predvsem o življenju umrlega

Skratka, govornik na pogrebu mora imeti nekaj posebnih sposobnosti in hotenj (zato tistih 15 starih milijonov, konec julija določenih za en govor, niti revaloriziranih niti s potnimi stroški vred nikakor ni vabljivo plačilo!). Potem lahko rečemo, da govornik je. Toda – če gremo temi do konca – tudi tukaj ni nepomembna kakovost opravljenega dela. Če-

prav se v sili zdi, da ni važno, kakšen je nekrolog (prebran na pogrebu ali kje zapisan), samo da je, da se ne zgodi, da ga sploh ni, je vendarle dolžnost vsakega, ki nalogo prevzame, da jo skuša opraviti čim boljše.

Še posebej želim o kakovostni plati pogrebnih govorov spregovoriti zato, ker se je na že omenjenem sestanku na OK SZDL predsednik našega sindikata tov. **Branko Kaker** pohvalil, da »je s strani Železarne Ravne to vprašanje (zagotavljanja govornikov) urejeno tako, da so osnovne organizacije sindikata po tozdih zadolžene, da se poslovijo od umrlega sodelavca.« To že, toda resnici na ljubo je treba povedati, da so praviloma nekrologi iz naših tozdrov zelo slabi, in hkrati, da na splošno ljudje najslabše pišemo pogrebne govore. To ugotavljajo teoretiki novinarstva.

Da pa ne bi s postavljanjem merila kakovosti pri pogrebnih govorih vzeli poguma tistim, ki se na tihem vendarle odločajo, da bi prevzeli nalogo pogrebnega govornika za svojo KS (kandidati naj se javijo na svojo KS ali na OK SZDL), naj povemo, da obstaja nekaj preprostih pravil, po katerih se pišejo nekrologi, in da ni treba imeti straha, da jim ne bi bili kos. Žal pa za ta pravila tisti, ki pišejo pogrebne govore, premalo vedo, in so največkrat obremenjeni z nevmekje pobranim, da mora biti govor čustveno nabit, in da je potemtakem tem lepši govor, čim več ljudi na pogrebu joče.

Ne. Kot pravi dr. **Manca Košir** s FSPN v Ljubljani v svoji knjigi **Nastavki za teorijo novinarskih vrst** (DZS, 1988, str. 77), je nekrolog »poročilo o poteku življenja umrlega, ki je lahko napisano zelo stvarno, kot običajno poročilo, ali bolj čustveno, da spominja na reportersko poročilo.« Bistveno je torej poročilo (ki tako ali tako velja za eno najenostavnejših novinarskih vrst, v primerjavi z reportažo, komentarjem npr.) in to, da gre za življenje umrlega. Torej sploh ni treba vpletati svojih misli, v središču morajo biti življenje, delo in misli umrlega. Od tod pa seveda resnica, da o umrlem tem lažje pišeš, čim bolj ga poznaš. Nadalje pravi tov. Koširjeva: »Nekrolog nima klasičnega vodila, marveč uvod, ki je zelo avtomatiziran, v smislu: včeraj nas je pretresla žalostna vest... Ali: še pred tednom se je veselil svojega x-tega rojstnega dne, ki pa ga ni dočakal... Nekrolog ima za razliko od drugih poročevalskih žanrov tudi zaključek v stilu: spomin nanj bo ostal vedno živ... Čeprav je odšel od nas, bo njegov svetli lik zglede...«

Samo toliko si o pogrebnih govorih velja zapomniti. Upošteva to in upošteva preprosto pravilo, da pri pisanju ni treba kovati stavkov bolj učeno kot pri govorjenju (nihče najbrž ne bi rekel: za nas bo tvoja odsotnost vedno prisotna, zapisal in nato na pogrebu prebral pa jo je nekdo), znajo postati naši pogrebni govori boljši in pisanje le-teh (potem mogoče tudi branje) manj odpor zbujajoče.

Helena Merkač

BITI PRVOŠOLEC NI LAHKO

Življenjske razmere ljudi so se spreminjale skozi stoletja vse do današnjih dni. V življenju družbe in posameznika ugotavljamo velike premike, ki vplivajo na telesno, duševno in socialno blaginjo.

Ena med prvimi prelomnicami v življenjskem obdobju otroka je prehod iz družine in vključevanje v skupinsko varstvo otrok v VVO, nato v malo šolo, vendar se tu dolžnosti

nosti. Nekatere otroke zaradi motenj v telesnem in duševnem razvoju ušolamo v šole s prilagojenim učnim programom.

S kakšnimi težavami se sreča naš prvošolec?

Prvi korak čez šolski prag je za vsakega otroka naporen in težak, marsikdo si ga zapomni za vse živ-

kav... Pozablja, kaj je za domačo nalogo, grdo piše, nerad bere, trmoglavi in se upira.

Starši lahko otroku pomagajo prebresti te začetniške težave. Za otroka si moramo vzeti čas, se z njim pogovarjati, ga poslušati, spodbujati, da čim več govori o šoli, o novih prijateljih. Vse to delamo brez agresije, mirno, brez siljenja k ponavljanju. Za pomoč motivaciji uporabimo stvari, ki jih ima rad (igračke, igre, sprehodi...)

Da bo naš otrok uspešen, mu moramo zagotoviti več stvari

Otroku je za učenje potrebno **stabilno mesto** ob mizi, kjer je dovolj prostora in svetlobe, kjer lahko normalno sedi, kjer ga ne moti pri delu polna miza posode, ostanki hrane, hrup iz radia, televizija, mlajši brat ali celo kadilec. Prve tedne se je treba otroku posvetiti, mu dokazati, da se lahko naloga v miru hitro napiše. Za to delo je dovolj ena ura, morda dve, ne pa ves popoldan.

Ob napornem delu rabi otrok tudi **prosti čas** za igro na dvorišču s svojimi vrstniki. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da mora ob 20. uri na **nočni počitek**. Š šolo se zaključiti tudi ve-

čno posedanje pred televizijo, kajti šolar rabi tja do četrtega razreda vsaj 9-10 ur spanja. Če pravega počitka nima, nastopi utrujenost in pretrujenost, ki vodi najprej v slabo učenje, nato pa v bolezen.

Solar mora imeti tudi **pravilno prehrano**. V naši sociokulturni sredini in klimatskih pogojih rabi otrok 5 obrokov prek dneva. Zajtrk ni obilen, otrok naj popije malo mleka, kave ali čaja ob kosčku kruha ali pečiva. Solska malica ni polnovreden obrok, vendar ob zajtrku, ki ga otrok zaužije, pokrije jutranje potrebe po kalorijah, predvsem po ogljikovih hidratih in tekočini. Kosilo mora biti polnovreden obrok (meso, jajca, sadje, zelenjava...), popoldanska malica naj bi bila iz sadja in mlečnega izdelka, večerja pa lahka in dovolj zgodaj. Dnevna potreba po kalorijah je 2000 do 2500 kalorij, odvisno od telesnega tipa otroka.

Družina je torej tista družbena enota, ki mora skrbeti za zdrav razvoj otroka, družba pa ji je dolžna pri tem pomagati. Zdravje je namreč največja vrednota, je dota, ki jo moramo dati otroku na pot v življenje.

Dr. Marija VODNJOV,
specialistka šolskih otrok
in mladine

še prepletajo v igro. Pri vstopu v šolo se zahteve in dolžnosti povečajo, čas za igro se skrajša.

Različne sociokulturne sredine, različne družbene ureditve postavljajo različno starostno mejo oz. neko stopnjo socialne zrelosti za prehod v šolo (Angleži 4 leta, Amerikanci 5 let, Jugoslavija 6 let itd.) Temu primerna je tudi organizacija šole. Sodobna šola naj bi bila porok za čustveno varnost, tople medčloveške odnose, za večje sožitje in uveljavljanje družinskega življenja.

V šoli naj se obravnava učenca kot človeško bitje v razvoju, ki s svojimi telesnimi in umskimi sposobnostmi prispeva k lastnemu razvoju. Pridobiva nova spoznanja z različnih področij: tekmuje sam s seboj in s svojimi sošolci, se samopotrjuje in vzgaja za življenje. Potešiti mora svojo vedoželjnost, razviti sposobnost opazovanja, kritično mišljenje, pridobivati na kulturnem in duhovnem področju.

V naši sociokulturni sredini se starši srečajo s problemom prvošolca v starosti otroka med 6. in 7. letom. Življenje šolarja je v naših prilikah dokaj zahtevno, zato bo uspel le telesno primerno razvit in duševno zdrav otrok. Bolezni, poškodbe in razne razvojne motnje lahko močno otežijo premagovanje šolskih obvez-

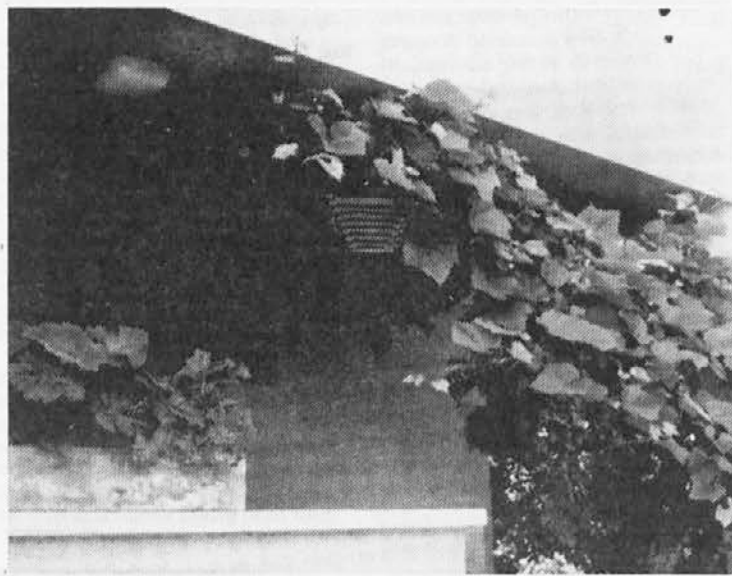
ljenja. Nenadoma se okoliščine otrokovega življenja bistveno spremenijo. Šola ni več vrtec, igri in odmorom se pridruži delo, z njim skrbi in dolžnosti, občutek odgovornosti.

Otrok prične s poukom v večini primerov kasneje kot njegovi starši z delom. Sam se odpravlja v šolo, sam zajtrkuje, če sploh zajtrkuje, sam zaklepa stanovanje, se vozi z dvigalom in končno sam gre tudi po cesti in skozi prometna križišča. V šoli ga čaka nova, običajno neznanova tovarišica, novi sošolci. Vse mu je novo, tako tuje.

Prvošolec premaguje prve tedne hudo stresno situacijo – govorimo o adaptaciji oz. prilagajanju na novo sredino. Najbolj težko mu je sedeti celo šolsko uro (45 minut) pri miru in poslušati. Ni čudno, da se mimogrede zagleda skozi okno, opazuje oblak, muho, list na drevesu... Tudi zapornost ni vedno dobra, zato rad pozabi, kaj je tovarišica naročila za domačo nalogo. Morda ne zna niti poslušati tovarišice, morda celo ne razume besed, s katerimi razlaga.

Starši opazijo (ali pa tudi ne), da se je otrok, odkar obiskuje šolo, spremenil. Je bolj raztresen, grize nohte, navija lase, ponoči ponovno moči posteljo, maže hlačke z blatom, jeclja, pojavlja se nočni strah (jok med spanjem), postaja neješč, jo-

ČLOVEK K NARAVI – NARAVA K ČLOVEKU

Mnogi tožijo nad »zabetoniranim« mestnim življenjem, nekateri pa se znajo preklestvu asfalta in betona spretno izogniti. S tem, da priključijo naravo vse do hišnega praga. Za tiste, ki imajo radi zelenje, ni nič lažjega kot to. Zeleno privabi živali, ptice – in narava je tu, pred vrati.

Tako je letošnje poletje nagradil družino Jožeta Horjaka, upokojenega jeklarja, par malih slavcev, ki je zvalil mladiče v leseni cvetlični košarici nad vhodom v stanovanje. Čeprav vstop v gnezdo varuje vinska trta, ni mogoče oporekati poguma ptičjih staršev, ki sta prinašala hrano svojim peterim nadobudnežem prav nad glavami vstopajočih in izstopajočih stanovalec. Njuna skrb za zarod, letanje po dvorišču, pobiranje mrčesa s sadnega drevja in z vrta – vse to je bilo v veliko veselje Horjakovim. Prav pogosto so jima sledile oči dedka, babice in še posebej vnukov Cirila in Metoda, ki sta preživljala počitnice pri njima. Prijetne počitnice v zeleni oazi sredi mesta, na Čečovju.

M.P.

FORMA VIVA RAVNE '89

V Železarni Ravne je bil avgusta 7. mednarodni kiparski simpozij **FORMA VIVA**. Odločitev vodstva železarne, da simpozij kljub kulturi nenaklonjenim časom bo, so z navdušenjem sprejeli kiparji – udeleženci, vse priznanje je železarni dala slovenska kulturna javnost, manj navdušenja (zaradi stroškov in zanemarjanja že postavljenih skulptur), pa je bilo med delavci. Morebitni simpozij čez štiri leta bo zato treba pravočasno doreči.

UDELEŽENCI: KOT VEDNO DOSLEJ – ZADOVOLJNI

Peter Kärst je prišel iz ZRN, iz vzhodne Frizije. Učil se je pri znanih kiparskih mojstrih v Hannoveru, študiral je umetnost in kiparstvo. Ne prišteva se k nobeni smeri. »Zelo sem dojemljiv za dogajanja v okolju, zvesto spremljam vsako socialno in politično spremembo, zlasti slednjo, če močneje vpliva na življenje ljudi v domovini, rad izrazim v umetnini,« je povedal. Skulpturi, ki jo je ustvaril iz železa, je dal naslov **Rojstvo nečesa novega**. Je v stilu povedanega, saj naj bi simbolizirala pozitivne trende v političnem položaju ZRN.

Izrazil je zadovoljstvo nad organizacijo, organizatorji in delavci, ki so mu pomagali pri delu. Prijetno ga je presenetila dežela in gostoljubnost njenih ljudi.

Ne boji se za usodo svojega izdelka. Prepričan je, da bodo strokovnjaki našli ustrezno mesto zanj, kot so ga po njegovem mnenju, tudi za vse do zdaj ustvarjene skulpture.

Koji Ishikawa, umetnik iz dežele vzhajajočega sonca, je pripadnik srednje generacije japonskih kiparjev. Največ razstavlja doma in v Južni Koreji, najraje dela v železu, zato se je tudi prijavil za Formo vivo. V svojih delih rad izraža moč, ki jo ima narava, in hkrati skrb, ker človek tako surovo posega vanjo. Od tod tudi njegova odločitev, da ustvari zahtevno skulpturo z imenom **DNA**, ki simbolizira molekulo z dednimi zasnovami. Naredil jo je po natančnem računalniškem načrtu v merilu 1 : 1 iz več kot 300 večmetrskih jeklenih trakov.

Ko je bil na Ravnah, je bil japonski kipar prvič v Evropi sploh. Velik vtis je nanj naredilo novo okolje, ki je v primerjavi z zbetonirano Japonsko še zelo naravno.

Kot vsi udeleženci, je tudi on izrazil zadovoljstvo z vsem na simpoziju, le čakanje na material, ki mu ga zaradi zahtevnosti projekta železarna ni mogla takoj zagotoviti, ga je ujezilo.

DELAVCI: ZA IN PROTI

Goran Rapuc, ključavničar v tozdu SGV, je eden tistih delavcev, ki redno pomagajo udeležencem Forme vive. Izrazil je dva pogoja na simpoziju. Prvi je oseben, ko se mu zdi interesantno srečati druge, tuje ljudi in delati z njimi. »Ker čutiš neko privrženost fabriki, ti ni čisto vseeno, kakšen vtis dobijo umetniki, zato se trudiš po najboljših močeh,« je povedal. Ocenil je, da gledano s tega stališča večina brez odpora dela na Formi vivi, jo pač vzamejo kot delovno obveznost. Gotovo pa potem tudi drugače sprejemajo skulpture v okolju, spominjajo jih na delo in ljudi, s katerimi so delali. »Pri Japoncu je bilo letos toliko dela, da ga do smrti ne bom pozabil,« je povedal Rapuc.

Treba pa je po Rapučevem mnenju na Formo vivo gledati še drugače. Čeprav delavci finančne konstrukcije ne poznajo, vejo, da simpozij ni poceni, in tudi, da železarna ni v bleščecem gospodarskem položaju. Zamerijo, da razmetavamo denar, ko sami nimamo vseh stvari urejenih (kredit!), čeprav se tudi zavedajo, da si, če si nizko, pa še kulturo pustiš, globoko. Toda, po nazornem Rapučevem primeru, knjigo si lahko kupiš, če ti še kaj ostane, ko poravnáš vse druge življenjske stroške.

Matjaž Počivavšek, akademski kipar iz Ljubljane, je po končani akademiji odšel v New York in nato v Pariz, kjer živi vsaj polovico leta. Je predstavnik srednje generacije slovenskih kiparjev. V vseh materialih ustvarja abstraktne skulpture. Prvi se je v ravenski Formi vivi odločil za kovan izdelek, zato je nekaj časa za razliko od drugih, ki so bili stalno na delovišču v SGV, delal v Kovačnici. Že prej se je ukvarjal z ročnim kovanjem, na Ravnah je hotel izrabiti možnosti, ki jih ponuja ena največjih kovačij v Jugoslaviji.

Navdušen je bil nad sožitjem med umetniki in delavci, kot ga je občutil v železarni. Meni, da je lahko nastalo, ker so si v času Forme vive postali enaki, delavci ustvarjalni, zato jih je delo privlačevalo, umetniki pa entuziasti. Vsi so delali zaradi umetnosti, ne zaradi dobička.

Počivavšek je že delal na Ravnah, leta 1979 v slikarski koloniji, in rad se vrača. Ogledal si je skulpture, ki že stojijo v našem okolju. Ocenil je, da so res mogoče malo slabo vzdrževane in da tu-

di lokacije niso za vse ustrezne, a kaj, ko je treba pri nameščanju upoštevati tudi urbanistične zahteve. Priporoča, da začnemo forme vive postavljati še v druge kraje doline.

René Rusjan se je simpozija udeležila namesto Romuna Mihaila Vasile Istudorja, ki potem, ko je bil izbran izmed

21 kandidatov, udeležbe ni odpovedal, na Ravne pa tudi ni prišel. Kljub temu je bilo umetnici naknadno povabilo priznanje.

Je akademska kiparka, svobodna umetnica iz Ljubljane. Diplomirala je pred dvema letoma. Nekajkrat je že samostojno razstavljala, bila je že tudi na več simpozijih, podobnih ravenskemu. V glavnem dela v železu, tudi v kamnu.

V železarni je naredila skulpturo za ravensko pošto. Bilo je prvič, da je kdo na Formi vivi ustvarjal za interier. Čeprav sicer več dela za zunaj, upa, da bo z izdelkom zadovoljila okus Ravenčanov.

Tudi ona je pohvalila delavce, ki so ji pomagali pri delu. Zdelo se ji je, kot da so posvojili kipe in si zanje želeli vse najboljše, kot avtorji sami. Podobno je prepričana, da so prebivalci Raven in okolice tudi vse druge že postavljene forme vive vzeli za svoje in da bi jim nekaj manjkalo, če bi jim jih pobrali. To pa je po njenem mnenju že dokaz, da ima Forma viva na Ravnah svoj pomen.

ORGANIZATORJI: PREDLAGAJO VEČ NOVOSTI

Mirko Angeli, v funkciji predsednika organizacijskega odbora in vodje delovišča, je bil kljub manjšima zapletoma, ki sta ju povzročila neudeležba romunskega umetnika in izredno zahteven Japončev načrt, s potekom simpozija zadovoljen. Da bi se za naprej, če Forma viva še bo, še bolj zavarovali pred nepredvidenimi problemi, predlaga, da bi skupaj z osrednjim odborom Forme vive v Ljubljani ter našim odborom kulturne skupnosti in umetniškimi svetovi še natančneje opredelili pogoje simpozija. Po njegovem mnenju se bo treba tudi opredeliti do novosti, letos prvič uvedenih na simpoziju: ali umetnikom ponuditi možnost dela v vseh tehnoloških procesih v železarni (letos prvič kovanje) in ali posebej razpisovati Formo vivo tudi oz. samo z namenom, da bi z ustvarjenimi izdelki kultivirali notranje prostore. Naša takojšnja naloga pa je, da čim prej razčistimo, kdo bo posej zadolžen za vzdrževanje skulptur, ki jih imamo, in kot vemo, za katere ne skrbimo vzorno (ali kulturna skupnost, železarna ali krajevne skupnosti). Zelo prav bi tudi bilo, da posebej o Formi vivi izdamo posebno publikacijo za turiste, saj je to ena izmed naših pomembnih kulturnih znamenitosti.

»Zavedajoč se, da pomen Forme vive na Ravnah ni le v ustvarjanju skulptur, ampak tudi v tem, da so umetniki »ambasadorji« naše tovarne in kraja v svetu, smo organizatorji poskrbeli tudi za pester spremljajoč program. Umetnike smo želeli opremiti s čim več informacijami o naših krajih in ljudeh,« je povedal tov. Angeli.

Predstavil je tudi finančno konstrukcijo simpozija. Stroškov prvič letos ne bo v celoti krila železarna, ampak bo plačala le stroške dela, stroške bivanja umetnikov in temeljev skulptur bo krila ravenska kulturna skupnost s soplačniki, honorarje umetnikom pa republiška kulturna skupnost.

Helena Merkač

Turizem smo ljudje

TUJA TURISTKA O DOŽIVLJANJU KOROŠKE

Nevede, da se vsako leto v soboto pred 15. avgustom začne turistični teden v Črni, sem se ravno na takšno soboto podala na Raduho. Od vseh koroških gora mi je ta najbolj všeč, zato sem morala nanjo. Z enim očesom sem v Črni že jutraj zaznala, da se v tem kraju nekaj pripravlja, a se nisem ustavljala. Po smerokazu v središču, na katerem bi moralo biti več pušic, kot jih

je – vsaj nastavkov zanje je več – sem zavila proti Koprivni. Vozila sem počasi, kajti cesta je ozka, moj avto pa širok. Izredno sem uživala ob kukanju s ceste na cvetoča okna in prekrasno zelene travnike z lesenimi plotovi ob njej. Na vsem lepem pa se mi je začelo zdeti, da se že predolgo peljem, da smo bili pred

leti s sorodniki prej zavili. Prisiljena sem bila starčku ob cesti reči »Raduha« in usmeril me je nazaj do tja, kjer so gradili nov most. Ubogala sem ga, in uspelo mi je zadeti pot, čeprav tam v križišču ni bilo nobene table za Bukovnika oz. Raduho. Potem sem pognala svojega »dizlaša« v goro in se naučila lepote za vse žalostne dneve potem doma.

Ko sem se vračala, sem se spet ustavila v Črni. Ker so bili avtomobili parkirani, kjer je, sem svojega dala na prvi prazen pločnik. Šla sem k medvedu, nato pa mimo oglasnih tabel in cerkve v slaščiarno, kjer smo bili takrat s sorodniki lizali odlični sladoled. Pred cerkvijo sem se zamislila ob transparentu z napisom SV. OŽBOLT, PROSI ZA NAS in z uvelimi vencami po olupljenih steb-

lih. Ti so dali vedeti, da transparenta niso bili postavili posebej za turistični teden, čeprav sem bila doma slišala, da v Jugoslaviji zadnje čase slabo gre. Šla sem naprej, našla slaščiarno, a s sladoledom ni bilo nič. Ker težko berem slovensko, mi je bilo prav, da ni kje kaj pisalo, ampak si lahko kar skozi zaprašene šipe videl razdejanje v prostoru, in sklepal, da postrežbe ne more biti. Nato nisem rinila više po ulici, ampak sem jo kar počez mahnila k rudarskemu muzeju. Oglekala sem si ta zanimivi dokaz tradicije, čeprav nisem navdušena ne nad zgodovino in ne nad rudarstvom. Potem mi je prijalo vsesti se kar na betonirano cvetlično posodo pred muzejem, kot sem videla nekatere druge. Tam zraven je bil tudi mini luna park, kot so kar naprej sporočali in vmes enkrat »obiščite nas«, drugič pa »posetite...« ali tako nekako. To je bilo nekaj za otroke, leteti na vrtiljaku po zraku! Kar vozili so se in napravljali delo lastnikom. Nič dela pa ni imela ženska, ki je vabila moidoče na podiranje drug na drugega položenih odsekanih stožcev in jim za nagrado kazala na soncu kuhano vino v steklenicah. Ljudje pa so kar prihajali, lepo praznje oblečeni večina, in pri vratih koroškega turističnega tedna jih je hrupno pozdravljali mini cirkus. Jaz sem se ga hitro naveličala (kako se ga morajo šele tisti, ki stanujejo tam zraven) in odšla. Po sladoledu so se mi še zmerom cedile sline. Na prvo slaščiarno in zelo prijazno prodajalko sem nato naletela v Mežici. Mm, kako dober je bil sladoled! V miru sem si ga zaželela polizati na terasici pred slaščiarno. Zares v miru,

kajti nihče ni tam sedel. Seveda, kot sem lahko potem ugotovila, saj ni mogel, mize niso bile pripravljene za goste.

Ni mi bilo še dovolj potepanja tisti dan, zato sem zaparkirala pri Nami (po luknjasti cesti proti trgu si s svojim avtom nisem upala) in jo mahnila na poznopoldanski sprehod po Ravnah, kot sva ga bili pred leti opravili z mamo. Prijeten vrt Pri lipi me je v hladu sicer vabil, a sem se želela sprehajati. Zaraščene reklamne table na križišču pri Antonu me niso zmotile, ker se nisem nameravala ravnati po njih. Po drevoredu skozi grad mimo zaljubljenec, ki sta gulila forma vivo pred gimnazijo, v park, pa vzpon na Čečovje in po »drčici« s Čečovja v Gramoznico. Dobro, da nisem imela namena v Kotlje, saj skozi prazno tablo za avtobusni vozni red na postaji ne bi mogla kaj zvedeti. Kje zdaj, sem si rekla, pred blokom ali za njim v trg? Kakor za koga, šla sem v center Gramoznice, mimo otroškega igrišča s kupom žalostnih otrok ob razdejanih igralih. Tam sem pomislila na tisto, ko rečejo, da imajo ljudje otroke zaradi lastnega egoizma, ne zaradi otrok samih. Bi jim sicer mogli dopuščati otroštvo na takem igrišču? Zbežala sem skozi podhod nove pošte, da niti prepiha nisem utegnila občutiti, in čez trg h kino dvorani. Šele tam sem na mostu malo postala. Mladi so se zbirali za v »INO«, kot piše na svetlobni oznaki, kajti »K« je nekaj požrlo, »BUFFETT« pa je bil zaprt, da si nisem mogla splakniti priokusa po grenkem. Nič hudega, samo po avto še skočim k Nami, pa se bom okrepcala pri sorodnikih, sem si rekla in šla. Na parkirišču mi je bil skoraj malo napoti kontejner za smeti, ki se bohoti tam na sredi med parkiranimi avtomobili, a o tem raje nič več, da ne bi napačno sodili o mojih šoferskih sposobnostih.

Spala sem kot top tisto noč. Drugi dan sem se posvetila sorodnikom, v ponedeljek pa spet na spoznavanje prelepe Koroške, kot je rekla prijateljica Irena. Smer: kam drugam kot na Ivarčko! Greva zgodaj, sva rekli in šli. Nič hitro ne vozim, a skok na vrtem lesenem mostu pred Rim-

skim vrelcem je bil vseeno takšen, da je Ireno dokončno predramil in kar hitro me je opozorila še na previdnost pri jemanju zavoja na Ivarčko, kajti k igralom na Rimskem je s ceste direktno spust, lahko tudi za avtomobile, če se malo bolj umakneš. Upoštevala sem to. Greva naprej. Oh, Ivarčko prekrasno, posebno v čudovitem jutru! Narediva prvi krog, ko je meni na vsem lepem treba na malo potrebo. Naj mi bo oproščeno, a stranišča na tem »koroškem morju« ne odprejo prej kot bife ob 10. uri, in morala sem v grmovje. Irena je medtem poiskala idealen prostor za naju za sončenje in dan je bil nepopisen. Bila sem tako dobre volje, da mi še vodenega sladoleda, ki mi ga je Irena po nerodnosti zblila v jezero, ni bilo žal.

Ker sem bolj literaren tip, me je Irena, ko sva se vračali, hotela še presenetiti. Rekla je, da naj nič ne sprašujem, kam greva, ampak naj samo peljem, kakor in kamor bo ona ukazala. Ste uganili, kajne? Kam drugam, naravnost k Prežihovi rojstni hiši! Če že vi domačini nekaj časa niste bili tam, pojdite spet! Po Ireninih besedah je vredna oglada, tako drugačna je, kot je bila. Jaz nisem marala blizu, k zasebnim hišam nerada hodim. Bila pa sem tudi polna vznemirljivih doživetij in spoznanj tistega dne, tako da mi je bil Prežih malo mar.

Prijetno so mi minili tudi drugi počitniški dnevi pri sorodnikih v Sloveniji, le več smo čepeli doma. Sicer pa se je tudi vreme poslabšalo, in nič hudega.

Naj končam prispevek z željo, da še pridem, saj so mi ostale neobiskane še mnoge turistične točke na Koroškem.

Zapisala
Helena Merkač

REKREACIJA IN ŠPORT

ATLETIKA

Atleti Koroškega atletskega kluba so tudi v minulem letnem obdobju dosegali pod vodstvom trenerja Zdravka Kotnika zelo dobre rezultate. Posebej so bili uspešni na mednarodnih mitingih v Avstriji, kjer sta se med številnimi dobrimi atleti in atletinjami zlasti izkazala Irena Smid in Dani Ošep. Posebej razveseljiv je uspešen povratek Ošepa na atletske steze po poškodbi noge. Poglejmo, kje vse so nastopili nekateri boljši atleti KAK in kakšne so bile njihove uvrstitve:

- 22. julij - miting v Feldkirchnu v Avstriji: Irena Smid je zmagala v teku na 1500 m, Dani Ošep je bil v tej disciplini 4. Nastopil je tudi Uroš Kresnik in bil na 400 m 5., na 100 m pa 6.

- 29. in 30. julij - državno prvenstvo v Varaždinu: Smidova je bila 4. na 1500 m in 5. na 800 m med članicami.

- 29. julij - ulični tek na Siciliji: Med skoraj 500 tekači je nastopil tudi Ošep in bil na 9000 m odličen 22. med številnimi svetovno znanimi dolgočprogaši.

- 9. avgust - mednarodni miting v Celovcu: Smidova in Ošep sta se uvrstila na 2. mesti v teku na 800 m, Uroš Kresnik je bil 4. na 200 m, Janez Štern pa 7. na 800 m.

- 12. avgust - atletski miting v Innsbrucku: Smidova je zelo dobro tekla na 3000 m in osvojila 4. mesto, zmagala je svetovna prvakinja Naza-

rova iz Sovjetske zveze. Ošep je bil 5. na 1500 m, Pušnik in Kresnik pa 8. na 1500 oz. 400 m.

- 16. in 17. avgust - kvalifikacije za APS za mladince in mladinke v Celju: 1. mesta so osvojili: Kresnik na 100, 200 in 400 m, Pušnik na 1500 in 3000 m, Nataša Buhvald na 400 m. Buhvaldova je bila 2. na 200 in 4. na 100 m. Štern je osvojil 2. mesto v teku na 1500 in 3. mesto na 800 m, Robert Brezovnik je bil 4. na 800 m, Robert Lapajne 5. na 200 m in Simona Lozinšek 6. na 100 m.

Dan pred zaključkom 34. koroškega turističnega tedna so v Črni že devetih pripravil maraton kralja Matjaža. Letos se je na tradicionalnih progah, dolgih 21, 10, 7 in 3 km pomerilo blizu 230 tekačev in tekačic iz cele Slovenije. Absolutna zmagovalca sta tokrat postala Ljubljčan Roman Kežjar in Koprčanka Veronika Bohinc, ki sta prva pritekla na cilj malega maratona dolžine 21 km. Seveda je bilo na štartu tekov v Črni tudi precejšnje število tekačev rekreativcev iz koroške krajine. Poglejmo, kakšne uvrstitve so dosegli nekateri boljši tekmovalci in tekmovalke po posameznih kategorijah:

Mali maraton - 21 km: moški do 35 let: 4. T. Robač, Prevalje, 12. Laznik, Ravne, 13. Bedrač, Dravograd, od 36-45 let: 1. Rozman, Slovenj Gradec, 2. Krančan, Fužinar, 6. Mikan, Ravne, 7. Repotočnik, Železarna Ravne, 10. Mencinger, Mežica, nad 45 let: 1. Golob, Ravne, 6. Lesjak, Dravograd, 8. Janžekovič, Mežica. Ženske do 35 let: 4. Konečnik, Dravograd, 5. Tomač, Dravograd, nad 35 let: 1. Lužnik, Slovenj Gradec, 3. Naveršnik, Dravograd.

Tek na 10 km: moški do 35 let: 8. Verhovnik, Slovenj Gradec, 9. Slivnik, Črna, 13. Čahiri, Ravne, od 36-45 let: 2. Jelen, Železarna Ravne, 3. Poberžnik, Dravograd, 5. Strgar, 7. Vrlič, oba Mežica, 8. Steharnik, Prevalje, 9. Primik, Ravne, nad 45 let: 1. Blatnik Mežica, 2. Pumpas Črna, 3. Bertalančič, Kotlje, 4. Robač, Ravne. Ženske do 35 let: 2. Lačen, Črna, 3. Otič, Dravograd, 4. Slivnik, Črna, nad 35 let: 1. Blatnik, Mežica, 2. Primik, Ravne.

SMUČARSKI SKOKI

Brata Jože in Andrej Zagernik, smučarja skakalca Fužinarja, sta se od 1. do 8. avgusta udeležila skupnih priprav članov planiške pionirske šole, ki so potekale v Garmisch-Partenkirchnu v ZR Nemčiji. To je bil nekakšen tabor mladih obetavnih skakalcev iz celega sveta, ki so vadili pod vodstvom priznanih strokovnjakov. Ob koncu priprav so pripravili tudi tekmo, na kateri sta se uvrstila Andrej med mlajšimi pionirji na 4. in Jože med mlajšimi mladinci na 7.

mesto. Jugoslovanska reprezentanca, v kateri sta skakala tudi oba Ravenčana, je bila druga.

20. avgusta so v Frenštatu na Českoslovaškem sklenili priprave mladi skakalci Fužinarja. Po sedemdnevem treningu pod vodstvom voditeljev Erika Pečnika in Franca Orterja so se Ravenčani udeležili tudi pregledne tekme skupaj s tekmovalci iz šestih českoslovaških klubov. Izredno lep uspeh je dosegel Boštjan Videršnik, ki je med 45 skakalci - letniki 1976/77 tudi zmagal. Solidno so se uvrstili tudi njegovi starejši vrstniki, saj je bil Andrej Zagernik 5. Aljoša Krivograd 12. in Ivi Polanc 21. med pionirji. Med mladinci je bil Ravenčan Jože Zagernik odličen tretji.

NOGOMET

Na Prevaljah so 20. avgusta tretjič pripravili memorialni nogometni turnir v spomin na preminule igralce in odbornike NK Korotan. Tokrat so zmagali nogometaši Ojstrice iz Dravograda, ki so v finalnem srečanju po boljšem izvajanju 11-metrovk premagali domači Korotan. Tretji so bili igralci Fužinarja po zmagi nad Kočevjem. Rezultati: Korotan - Fužinar 3:0, Ojstrica - Kočevje 3:1, tekma za 3. mesto Fužinar - Kočevje 9:8 (4:4) in tekma za 1. mesto Ojstrica - Korotan 3:1 (0:0)

Velja tudi poudariti, da je nogometni klub na Prevaljah letos prejel izredno lepo priznanje - zlato plaketo NZ Jugoslavije, njen dolgoletni prizadevni odbornik Stefan Zamuda pa je dobil srebrno plaketo NZJ. Čestitamo! Sicer pa, v dolgoletni zgodovini obstoja kluba - več kot 55 let - so za ta popularni šport na Prevaljah vselej skrbeli izredno prizadevni funkcionarji. Samo v zadnjem obdobju so lepo uredili igrišče, adaptirali klubske prostore, zgradili sanitarije in postorili še marsikaj drugega. Seveda pa v klubu ne skrivajo ambicij, da bi se s člansko ekipo uvrstili na prvo mesto v tekmovanju prve mariborske podzveze. Okrepili so tudi igralski kader, novi trener pa je Miro Oman.

Prvenstvo v slovenskih nogometnih ligah se je pričelo 2. septembra. V območni slovenski ligi imamo Korožci le enega predstavnika, moštvo Partizan iz Slovenj Gradca, medtem ko se Ojstrici iz Dravograda v kvalifikacijah ni uspelo uvrstiti v to ligo. V prvi mariborski podzvezi nastopa pet ekip z našega področja: Peca, Akumulator, Korotan, Ojstrica in Radlje, iz lige pa je v pretekli sezoni izpadel Fužinar.

Ravenčani nastopajo torej v najnižjem rangu tekmovanja, v drugi mariborski podzvezi. Pri Fužinarju so po neuspehu v preteklem prvenstvu vendarle uspeli konsolidirati moštvo. Trener Alojz Lasnik in tehnični vodja Karli Krajer imata na voljo kar 18 igralcev, ki si bržkone

ODBOJKA

V poletnih mesecih je prišlo v OK Fužinar do precejšnjih kadrovskih sprememb. Trener prve moške ekipe Rado Krenker je sporazumno prenehal z delom in bo kariero trenerja nadaljeval v Avstriji. Namesto njega je klub angažiral Vlada Odra, ki je predtem učil odbojkarje Mislinje. Zaradi zdravstvenih razlogov je zapustil prvo žensko ekipo Fužinarja tudi dolgoletni trener Damjan Pogorevcnik, ki je prevzel delo z mladimi odbojkarji. Žensko ekipo sedaj vodi Stanko Lodrant, trener druge ekipe deklet pa je Bojan Pavlinč.

Prvenstvo v obeh republiških ligah, kjer bosta tudi letos nastopili obe fužinarjevi vrsti, se bo pričelo 14. oktobra. Oboji so pričeli s pripravami za novo prvenstvo v začetku septembra. Med igralskim kadrom ni bistvenih sprememb. Pri fantih se bo gotovo poznala odsotnost podajača Tea Torejca, ki je odšel k vojakom, zato pa sta se vrnila Tomaž Gačnik in Stojan Košak. Ženska ekipa je precej pomlajena, glavno breme pa bodo seveda nosile igralke, ki so že v minulem prvenstvu nastopale v prvi šesterki. Pri Fužinarju se želijo okrepiti tudi z nadarjeno igralko s Prevalj Lojzko Dobrodel.

PLAVANJE

Plavalka Fužinarja Eva Breznikar je na državnem pionirskem prvenstvu v Mariboru osvojila kar šest naslovov državne prvakinje. Najboljša je bila na 100 in 200 m prsno, 200 in 400 m mešano ter 200 m delfin in 400 m kravl. Srebrno odličje si je priplavala tudi Ravenčanka Saša Kovač v disciplini 100 m hrbtno.

Ivo Mlakar

ŠAH

Zadnji hitropotezni turnir v prvem delu prvenstva za pokal Fužinar '89 je bil 3.7. Med 15 igralci je bil najuspešnejši Ristič z 11 točkami pred Vrečičem 10, Komarico, Juričanom, Jevtičem 8,5 in tako naprej.

Julija in v začetku avgusta večjih šahovskih tekmovanj ni bilo, uvod v jesenski del sezone pa je bil hitropotezni ekipni turnir ob zaključku Turističnega tedna v Črni, 20.8. V močni konkurenci 20 ekip iz cele sevegovzhodne Slovenije je zmagal SK Zalec s 36 match točkami, pred Slovenj Gradcem, mlajšo selekcijo, 35, Pohorjem 31, Črno 30 in Fužinarjem 28 točk.

MV

KADROVSKA GIBANJA od 21. 6. do 20. 8. 1989

Dne 20.8.1989 je bilo v železarni zaposlenih 6791 delavcev. To pa je 32 delavcev več, kot jih je bilo konec junija, ker smo v juliju in avgustu zaposlili za čas pripravništva 41 naših študentov srednjega usmerjenega izobraževanja.

Delovno razmerje so sklenili

JEKLARNA – Ipavc Aleš, Burjak Robert, Sumah Davorin, Šipek Aljoša, Kočet Dragotin, Čas Boštjan, Arl Ditmar, talilci el. peči, Ikovic Dušan, metalurški tehnik – vsi pripravniki iz šole.

JEKLOLIVARNA – Štruc Uroš, Kren Albert, Sumnik Igor, livarski modelarji, Rogač Branko, kalupar-livar – vsi iz JLA; Repotočnik Valerija, Prilasnik Melita, jedrarki – pripravniki iz šole; Mori Darko, livar – iz tozda Vzmetarna.

VALJARNA – Stanko Mijo, Geršak Roman, valjavca – iz JLA; Mager Janez, Ranc Andrej, Kotnik Janez, Kališnik Milan, Kotnik Srečko, Mager Ignac, vsi valjavci – pripravniki iz šole. Kotnik Boris, elektrika-energetik – iz tozda ETS.

KOVAČNICA – Mičičević Stevan, NK delavec, Počivalnik Janež, Gruber Jože, Šturbaj Marjan, kovači – iz JLA.

JEKLOVLEK – Verhovnik Ivan, ključavničar – iz JLA; Godec Andrej, Buhvald Bojan, Breznik Bojan, Pisar Rado, Spanring Sandra, Pungartnik Jožica, Franc Robert, oblikovalci kovin – pripravniki iz šole.

T S D – Repnik Janko, NK delavec – iz JLA.

KALILNICA – Krančan Branko, kalilec – pripravnik iz šole.

ORODJARNA – Mrak Darko, NK delavec – iz Jeklolivarne.

STROJI IN DELI – Krevzel Franc, Habit Izidor, NK delavca – iz JLA.

INDUSTRIJSKI NOŽI – Žužel Drago, dipl. inž. strojništva – iz druge DO.

VZMETARNA – Drofenik Rado, električar – iz JLA; Vujevič Peter, Marin Rafael, Gorenšek Roman, Kuhar Dejan, Gostenčnik Vinko, oblikovalci kovin – vsi pripravniki iz šole.

E T S – Lasnik Boris, RTV mehanik – iz JLA; Petan Darko, inž. elektrotehnike – iz DS KSZ.

S G V – Bezjak Samo, strojni tehnik, Dobrodel Jože, mehanik obd. strojev – iz JLA; Apšner Marko, NK delavec – mirovanje pravic; Otto Andrej, lesar – pripravnik iz šole.

TRANSPORT – Mešnjak Milan, žarilec – iz tozda Komerciala.

T R Q – Koler Franjo, Dihpol Branko, Svab Davorin, Kupljen Simon, Ledinec Vinko, vsi oblikovalci kovin – pripravniki iz šole; Senica Zdravko, mehanik obdel. strojev – iz tozda SGV.

R P T – Cimerman Bojana, inž. metalurgije – iz Jeklolivarne; Knez Alojz, dipl. inž. strojništva, Mager

Irena, rezalka – iz tozda Industrijski noži. Svajger Milan, mag. metalurgije – iz tozda PII.

KONTROLA KAKOVOSTI – Križovnik Drago, valjavec – iz JLA; Medvešek Aljoša, strojni tehnik – iz Jeklarne.

KOMERCIALA – Kotnik Branko, žarilec, Fabijan Aleš-Miran, el. monter – iz tozda Jeklolivarna; Arcet Dragica, NK delavka – iz tozda TRO.

DRUŽBENI STANDARD – Valenti Suzana, kuharica – pripravnica iz šole; Dretnik Drago, NK delavec – iz Valjarne.

K S Z – Vivod Alenka, dipl. ekonomistka, Modic Marko, dipl. inž. fizike – pripravnik iz šole; Klančnik Miran, gimnazijski maturant – iz Jeklarne.

MONTER – Namer Boris, priprav. materiala, Trup Branislav, varilec – iz JLA; Žižek Darko, strojni tehnik, Englert Vinko, pom. delavec – mirovanje pravic; Pečolger Robert, Kotnik Matej, rezalka, Sibilja Robert, strugar – vsi pripravniki iz šole.

Delovno razmerje je prenehalo

JEKLARNA – Šteharnik Alojz, pomočnik topilca – invalidska upokojitev; Klančnik Miran, skrbnik materialov – v delovno skupnost KSZ; Medvešek Aljoša, pripravljalec za litje – v TOZD Kontrola kakovosti.

JEKLOLIVARNA – Tominc Rozalija, NK delavka – invalidska upokojitev; Krasniqi Bashkim, Topič Gojko, Topalović Marko, Petronesković Ilija, Paradiž Ernest, vsi brusilci – sporazumno; Krasniqi Fatmir, brusilec – samovoljno; Cimerman Bojana, obratni inženir – v TOZD RPT; Kotnik Branko, žarilec, Fabijan Aleš-Miran, rezalec – oba v TOZD Komerciala; Mrak Darko, brusilec – v TOZD Orodjarna.

VALJARNA – Kuzma Srečko, transportni delavec – samovoljno; Dretnik Drago, NK delavec – v TOZD Družbeni standard.

JEKLOVLEK – Časl Milan, transportni delavec – invalidska upokojitev; Pečovnik Gorazd, skladiščnik – izključen.

KALILNICA – Pirnat Sonja, pomočnica kalilca – sporazumno.

STROJI IN DELI – Fink Stanko, avtogeni rezalec, Krajnc Alojz, strugar – invalidska upokojitev; Hriberšek Darko, žarilec, Hovnik Srečko, strugar – sporazumno.

INDUSTRIJSKI NOŽI – Mager Irena, rezalka, Knez Alojz, dipl. inž. – v TOZD RPT.

VZMETARNA – Mori Darko, livar – v TOZD Jeklolivarna.

E T S – Kotnik Boris, električar – v TOZD Valjarne.

S G V – Senica Zdravko, ključavničar, – v TOZD TRO.

T R O – Laussegger Štefka, lotalka krožnih žag, Mikl Maksimiljan,

obratni inženir – dana odpoved; Dinič Eva, kontrolorka – invalidska upokojitev; Arcet Dragica, brusilka – v TOZD Komerciala.

KOVINARSTVO – Ugovšek Marko, varilec – v JLA; Robnik Ivan, tehnolog – dana odpoved; Rakun Anka, vodja fin. rač. službe – sporazumno; Kumprej Janez, ključavničar – izključen.

P I I – Levar Marjan, strojni tehnik – dana odpoved; Svajger Milan, mag. – v TOZD RPT.

R P T – Mlakar Ivan, ref. za tehn. propagando – umrl

KOMERCIALA – Strojnik Ivan, pomožni delavec – izključen; Meš-

njak Milan, pomožni delavec – v TOZD Transport; Sestir Lidija, ref. za pripravo faktur – invalidska upokojitev.

RACUNOVODSTVO – Krenker Albina, knjigovodja – dosežena pokojninska doba.

K S Z – Petan Darko, el. inženir – pripravnik – v TOZD ETS.

MONTER – Mori Franc, izolater – klepar – invalidska upokojitev; Medved Marija, kuharica – starostna upokojitev; Zajc Franjo, Žakelj Milan, pleskarja – sporazumno; Kolar Miloš, varilec – izključen.

Kadrovska služba

ZAHVALE

Ob boleči izgubi dragega moža,
očeta in dedka

FRANCA APŠNERJA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti ter darovali vence in cvetje ali nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih. Hvala Pihalnemu orkestru Železarne Ravne ter g. župniku za opravljeni obred.

Vsi njegovi

Ob izgubi dobre mame,
sestre in babice

MARIJE HARNOLD

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, sočustvovali z nami in darovali cvetje ter jo tako številno pospremili k njenemu zadnjemu počitku.

Hvala godbi za odigrane žalostinke in duhovniku za pogrebne svečanosti.

Vsi njeni

Ob boleči izgubi drage mame,
babice in prababice

FLORJANE KOTNIK

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti in z nami sočustvovali.

Žalujoci sin Jože z družino in drugimi sorodniki

Ob prerani izgubi dragega sina
in brata

FERDA MEDVOZA

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sodelavcem, prijateljem in znancem za darovano cvetje in pomoč. Posebna hvala g. župniku za poslovilne besede in pevskemu zboru s Prevalj za žalostinke.

Žalujoci mama, sestra, bratje z družinami

Sodelavcem službe Metalurške raziskave v tozdu RPT se lepo zahvaljujem za dolgoletno sodelovanje in še posebej za spominska darila ter za prijeten poslovilni večer. Vsem želim uspešno delo in veliko osebne sreče.

Jožica Polanc

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem tozda Industrijski noži za lepo darilo.

Zahvaljujem se tudi bivšemu ravnatelju tozda ing. Alojzu Knezu za poslovilne besede.

Vsem pa želim še veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Milka Uršnik

Ob odhodu v pokoj se prav iskreno zahvaljujem sodelavcem Valjarne za dragoceno darilo, ki mi bo drag spomin nanje. Vsem želim mnogo zdravia in uspehov pri nadaljnjem delu.

Martin Krajčič

IMENA MESECEV

SEPTEMBER

Števniško poimenovanje je osnova starorimskega koledarja: quintilis je peti, sektilis šesti in september je sedmi mesec (septem – sedem).

Stara slovenska imena kažejo na spravila pridelkov v tem času: **sadnik, sadni mesec, poberuh in poberin**. Na letni čas nas opozarjajo izrazi **jesenik, kesenček, jesenski mesec in jesenščak**. Ime **kimavec** razlagajo z dejstvom, da živino v tem delu leta nadlegujejo obadi ter muhe in je zato nemirna in neprestano kima sem ter tja. O. Gutsman, B. Potočnik in V. Vodnik so želeli vpeljati naslednje izraze: **devetnik, sadnjik in sadjan**. Po svetniku je september **mihaelščnik, mihalšček, miholščnik in miholjščak**, po cerkvenem prazniku pa **malomašnik**.

Slovanski izpis pokaže, da imajo Hrvati rujjan, Čehi zaši, Poljaki wrzesien in Nemci Herbstmonat ter Scheiding, Anglosaksonci pa Gertmonath (ječmenov mesec).

V. Vodnik je o kimavcu zapisal:

Terice pogačo,
potvice jedo,
lanovi Slovencem
rumence meso.

O. Župančič pa:

Na tehtnici nebeški noč in dan
se tehta: in noč je težja že:
a v gozdu ptiček, čriček sred poljan
za pratikarsko nič modrost ne ve.

Mlada pesnica Nataša Klemenčič je napisala pesem z naslovom September:

Veter maje pretrgano pajčevino.

Tanki, nezlepljeni končiči

kot posmeh bingljajo

v kotu megle nega jutra.

Po nitkah hite besede in misli

druga za drugo drsijo

v zatohlo praznino.

Veter maje pretrgano pajčevino

Kdo je odprl okno?

Miran Kodrin

ZA ŠALO IN ZARES

Propagandisti Pepsi cole so svoj reklamni slogan »Živite s pepsi« prevedli v mandarinsko kitajščino. Prevod se je glasil:

»Pepsi vam vrača prednike iz groba.«

Na irskem sodišču so zapisali, da je v Maloreyevem baru Mulligan prisolil klofuto O'Flahertyju in mu rekel, da je smrdljiv cucek. O'Flaherty je nato s palico udaril Mulligana, O'Rourke pa ga je mahnil s steklenico. Mulligan je brcnil O'Flahertyja in O'Rourke vrigel v glavo steklenico piva. Nato so se moške razjezili in začel se je pretep.

Komercialisti vedo, da je privlačno ime izdelka včasih pol uspeha, posebno v avtomobilski industriji. Tako se je npr. Ford odločil, da bo v Mehiki prodajal lep, nov model. Potem ko so pregledali vrsto predlogov za novo ime, so se odločili za CALIENTE. Vendar so ga kmalu preimenovali v prozaičnega S-22. Prodajalci so jim namreč povedali, da caliente po mehiško pomeni »pešec.«

Tudi General Motors ni imel več sreče. Model za Mehiko so krstili NOVA. S prodajo ni bilo nič, ker po mehiško no-va pomeni »ne gre.«

V Washingtonu se je 1. 1978 zbralo četrtr milijona demonstrantov, da bi proslavili dan sonca in dali podporo uporabi sončne energije, ki ne onesnažuje okolja.

Za seboj so pustili nesnage do kolena na površini štirih hektarov.

Angleška založba Ladybreed Books je bila presenečena, ko je obrambno ministrstvo naročilo komplet knjig o računalnikih. Visokemu naročniku so odgovorili, da tak komplet obsega knjige za bralce od 9 let naprej. Ministrstvo je naročilo potrdilo.

V zvezi z A je spremno pismo B napačno. Dodatki v prilogi B v zvezi z B so že vključeni v A v zvezi z B, in to so tiste podrobnosti pri pakiranju, ki bodo potrebne, da se predela kompletan načrt v prilogi A v zvezi z B, če bo osvojen.

Britansko obrambno ministrstvo

V torek, 4. decembra, ob 19. uri je odpovedan večer jasnovidec zaradi nepredvidenih okoliščin.

East Kent Times

ZA DOBRO VOLJO

RAČUNALNIK PIŠE KAVBOJSKI ROMAN

Strokovnjak za računalnike v ZDA Gilbert Bohunek je bil zelo ponosen na svoj računalnik DEC 11/70. Ker je bil stroj mojster v igranju šaha, je Bohunek verjel, da bo napisal tudi kavbojski roman. Vnesel je vanj vse besede, ki jih najpogosteje uporabljajo v kavbojskih filmih. DEC je res začel pisati svojo kavbojsko zgodbo in z njo temeljito potolkel Bohunka oziroma njegovo teorijo. Napisal je tole:

»Teks Doc, šerif Hary Cityja, je prihajal v mesto. Lačno je sedel v sedlu, pripravljen na sitnosti. Vedel je, da je njegov seksi sovražnik Alfonso Kid v mestu.

Kid je ljubil teksaškega konja Marion. Nenadoma je Kid stopil iz saalona Zlata kepa.

»Potegni, Teks!« Teks je zgrabil svoje dekle, toda preden ga je mogel potegniti z voza, je Kid sprožil in zadal Teksja v slona in tundro. Medtem ko je Teks padal, je potegnil svojo šahovnico in Kida 35-krat zadal v kralja. Kid je padel v bazen viskija.

»Aha,« je rekel Teks, »tega ne delam rad, toda on je bil na napačni strani kraljice.«

Bohunek je prekinil eksperiment in se vrnil k igranju šaha.

V Indiani je prepovedano nositi ribiško opremo na pokopališče. V Milwaukeeju je treba voditi slone na sprehod na vrvi.

V Waterlooju v Nebraski je fizerjem prepovedano jesti čebulo od 7. zjutraj do 7. zvečer.

V Kirklandu, Illinois, čebele ne smejo letati nad mestom.

»Žena, las je v juhi!

»Vidiš, kako si se spremenil. Pred poroko si mi govoril, da bi me najraje celo pojedel, zdaj pa sitnariš že zaradi enega samega lasu.«

»Halo... Franc, nocoj me ne bo v gostilno. Povej kolegom, da moja žena pravi, da se mi prav nič ne ljubi zdoma.«

Izdaja delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 7000 izvodov. Uredja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Šilvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Žerdoner. Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek. Tel.: 861-131 int. 6304 in 6753

Tisk: Grafika Prevalje

Glasilno je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.